

LAUREA

”Keidas arjen keskellä”
- Kulttuurit kohtaavat avoimessa
päiväkodissa

Pitkänen, Jonna

Törmä-Hussein, Laura

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

**”Keidas arjen keskellä”
- Kulttuurit kohtaavat avoimessa päiväkodissa**

Jonna Pitkänen
Laura Törmä-Hussein
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu 2009

Jonna Pitkänen ja Laura Törmä-Hussein

“Keidas arjen keskellä” - Kulttuurit kohtaavat avoimessa päiväkodissa

Vuosi 2009 Sivut 65

Opinnäytetyö on toiminnallinen tutkimus, joka toteutettiin osana Laurea ammattikorkeakoulun koordinoimaa Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hanketta. Opinnäytetyön päätavoitteena oli testata, miten monikulttuurinen multisensorinen tila toimii menetelmänä Vaskikellon avoimessa päiväkodissa, Vantaan Myyrmäessä ja selvittää, miten menetelmä palvelee oman kulttuurin tukemisessa ja kansainvälisyyskasvatuksessa. Menetelmän tarkoituksena on tukea maahanmuuttajien kulttuurista identiteettiä sekä vahvistaa kulttuurien tuntemusta eri aisteja hyväksikäyttäen.

Omaan oppimiseemme ja ammatilliseen kasvuamme liittyviä varsinaisia tavoitteitamme ovat olleet ohjaustaitojen kehittäminen sekä kokemuksen saaminen toiminnallisista menetelmistä. Opinnäytetyöprosessi on mahdollistanut vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittämisen sekä käytännön kokemuksen kartoittamisen tapahtuman järjestämisestä, johon on sisältynyt mm. suunnittelua, organisointia sekä markkinointia. Lisäksi olemme saaneet myös arvokasta pääomaa kulttuurintuntemuksen saralta.

Laadullisiin tutkimusmenetelmiin pohjautuvan opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä toimii monikulttuurisuus, multisensorisuus, oman kulttuurin tukeminen sekä kansainvälisyyskasvatus. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus koostui kolmesta toimintakerrasta, joita kutakin edelsi suunnittelupalaveri. Tilojen suunnitteluun ja toteutukseen osallistui 1-5 äitiä/toimintakerta ja toiminnassa korostui asiakaslähtöisyys. Tilat noudattivat ennalta valittuja maantieteellisiä/kulttuurisia teemoja ja tavoitteena oli hyödyntää asiakkaiden oman kulttuurin tuntemusta, kokemuksia sekä materiaalia tilojen luomisessa.

Aineistonkeruumenetelminä käytettiin oppimispäiväkirjaa, havainnointia sekä kyselylomakkeita, joita jaettiin satunnaisotannalla tilassa vierailijoille. Asiakkaiden lisäksi palautetta kerättiin avoimen päiväkodin työntekijöiltä toiminnallisen osuuden päätyttyä. Arvioinnin kohteena opinnäytetyössä ovat menetelmän toimivuuden lisäksi oma oppiminen sekä ammatillinen kasvu.

Monikulttuurisista multisensorisista tiloista saatu palaute on ollut myönteistä. Avoimen päiväkodin työntekijät ovat pitäneet menetelmää käyttökelpoisena ja moneen eri ympäristöön sovellettavissa olevana. Maahanmuuttajien oman kulttuurin tukemista ja kansainvälisyyskasvatusta pidetään erittäin tärkeänä osana varhaiskasvatusta. Opinnäytetyöprosessi on ollut monella tapaa merkittävä oppimiskokemus tämän opinnäytetyön tekijöille ja se on antanut mahdollisuuden vahvistaa omia ohjaustaitoja sekä osaamista monikulttuurisen yhteistyön kentällä.

Avainsanat: monikulttuurisuus, multisensorisuus, kansainvälisyyskasvatus, toiminnalliset menetelmät, avoin päivähoito, suvaitsevaisuus

Jonna Pitkänen ja Laura Törmä-Hussein

“An oasis in the middle of everyday life” - Cultures meet in open day-care centre

Year 2009 Pages 65

This activity-based thesis was a pilot and was carried out as part of the Encounters in multi-sensory space -project. The main objective of the thesis was to test multicultural and multi-sensory method at an open day care centre in Myyrmäki, Vantaa and to find out how such a method could be implemented as a so-called suitcase version. The purpose of the method is to support the cultural identity of the immigrants as well as to strengthen cultural knowledge through different senses.

Besides the main objective which was to test multicultural and multisensory method in practice, other goals were related to our learning and professional growth consisting of developing skills for group counseling and co-operating with various actors in the open day care.

The theoretical framework of this qualitative study consisted of the definition of multiculturalism; multisensory, global, and cultural education as well as supporting one's own culture. The practical part of the thesis consisted of three activity sessions and additional planning meetings preceding the sessions. There were from one to five mothers participating in the process during each session, and the activities organized were client-oriented. The premises were characterized with the pre-selected geographical / cultural themes and the goal was to use the clients' knowledge of their own culture and experiences as well as material resources to create multisensory environments.

The methods of evaluation included learning diary, observations, and questionnaires which were handed out to some occasional visitors of the spaces. The questionnaires were also distributed to the staff of the open day care centre. In the thesis, the applicability of the method and our learning and professional growth were evaluated.

The feedback provided by the multisensory environment sessions was mainly positive and the day care workers were excited about the method. The support of the client's own culture, cross-cultural understanding, and international education were considered as a very important part of early childhood education. The thesis process was an important learning experience and it gave us an opportunity to strengthen the group counseling skills and to get to co-operate with immigrant mothers.

Keywords: multiculturalism, multisensory, cultural education, global education, functional methods, open day care, tolerance

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	KOHTAAMISIA MONIAISTISESSA TILASSA - HANKE	9
3	TEOREETTINEN VIIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET	11
3.1	Oman kulttuurin tukeminen	11
3.2	Kansainvälisyyskasvatus	12
3.3	Multisensorisuus	14
3.4	Monikulttuurisuus	15
4	TUTKIMUSKYSYMYS/-KYSYMYKSET JA OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET.....	17
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	18
5.1	Aineiston keruu ja tutkimusmenetelmät	18
5.2	Aineiston analyysi.....	20
5.3	Tutkiva ja kehittävä lähestymistapa opinnäytetyössä	21
6	LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	23
7	PROSESSIKUVAUS	25
7.1	Toimintatutkimus opinnäytetyöprosessin taustalla.....	25
7.2	Kohderyhmä	26
7.3	Toiminnan suunnittelu	27
7.4	Aikaisemmat kokemukset menetelmän käytöstä.....	28
8	MULTISENSORISET TILAT	30
8.1	Suomi - tila	30
8.2	Lähi-itä/Algeria - tila	33
8.3	Intia - tila	37
9	TUTKIMUKSEN TULOKSET	40
9.1	Oman kulttuurin tukemisen toteutuminen	40
9.2	Kansainvälisyyskasvatuksen toteutuminen	42
9.3	Multisensorisuuden toteutuminen tiloissa	44
9.4	Avoimen päiväkodin mahdollisuudet ja haasteet menetelmän näkökulmasta	46
9.5	Tilojen toteutus ja yhteistyö	47
10	POHDINTA	49
10.1	Prosessiarviointi.....	49
10.2	Tavoitteiden toteutuminen	51
10.3	Oma oppimisprosessi	52
10.4	Kehittämisen- ja jatkotutkimusehdotuksia.....	54
11	LOPUKSI.....	56
	LÄHTEET	58
	LIITTEET	60
	Liite 1 Suomi-tilan mainos	60

Liite 2 Lähi-itä-tilan mainos	61
Liite 3 Intia-tilan mainos	62
Liite 4 Palautelomake asiakkaille	63
Liite 5 Palautelomake työntekijöille	64

1 JOHDANTO

Monikulttuurisuudesta on tullut osa tämän päivän suomalaista todellisuutta. Monikulttuurisuuden rinnalla on alettu puhua viime vuosina myös kulttuurien välisestä vuorovaikutuksesta ja sen edistämisestä (Toukoma 2000). Aidosti monikulttuurisessa yhteiskunnassa mahdollistuu kulttuurien välinen vuorovaikutus sekä niiden tasavertainen rinnakkaiselo. Nykyään usein käytetyllä kulttuurikasvatus-käsitteellä tarkoitetaan kulttuurien välisen vuorovaikutuksen ja monikulttuurisuuden edistämistä sekä rasminvastaista työtä. Kulttuurikasvatuksella luodaan eri väestöryhmille mahdollisuuksia tutustua toisiinsa erilaisissa toimintaympäristöissä kuten kouluissa, päiväkodeissa tai teemailloissa, ja erilaisten toiminnallisten harjoitusten ja tapahtumien tarkoituksena on lisätä ymmärrystä sekä myönteisten toimintamallien käyttöä omakohtaisten kokemusten kautta. (Kulttuurikasvatus 2009.)

Opinnäytetyömme keskittyy tarkastelemaan monikulttuurista multisensorista menetelmää erityisesti oman kulttuurin tukemisen ja kansainvälisyyskasvatuksen näkökulmasta. Maahanmuuttajien oman kulttuurin tukeminen on tärkeää yksilön kotoutumisen kannalta. Lisäksi lasten ja nuorten kaksikulttuurisen identiteetin kehittymistä tulisi tukea tarjoamalla heille mahdollisuuksia oman kulttuurinsa toteuttamiseen myös kodin ulkopuolella. Kansainvälisyyskasvatuksen ja suvaitsevaisuuden lisäämiseksi tulisi yksilöitä kannustaa avoimeen vuorovaikutukseen toistensa kanssa. Yhteisten kokemusten ja elämysten kautta voidaan oppia uusia asioita toisistamme ja samalla myös itsestämme. Tutkimamme menetelmä pyrkii edistämään kulttuurien välistä vuorovaikusta ja tätä kautta lisäämään ymmärrystä ja hyväksyntää eri ryhmien välillä. Opinnäytetyömme toiminnallinen osuus on toteutettu Vaskikellon avoimessa päiväkodissa, Vantaan Myyrmäessä. Toiminnalliseen osioon sisältyy kolme eri kulttuuria havainnollistavaa moniaistista tilaa, jotka luotiin yhteistyössä avoimen päiväkodin asiakkaiden ja henkilökunnan kanssa.

Opinnäytetyön aiheen valintaan ovat vaikuttaneet muun muassa kiinnostuksemme monikulttuurisuuteen ja maahanmuuttajien parissa tehtävään työhön. Lisäksi varhaiskasvatuksellinen näkökulma tuli ottaa huomioon aihetta valittaessa, sillä toinen opinnäytetyön tekijöistä haluaa sisällyttää opintoihinsa lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Selvitimme Laurea-ammattikorkeakoulun koordinoimia hankkeita, joissa yhdistyisivät edellä mainitut näkökulmat ja meille tarjoutui mahdollisuus kiinnittyä Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeeseen. Hankkeen sisältä tarjottiin ideaa toteuttaa pilotti avoimeen päiväkotiin ja tästä muotoutui opinnäytetyömme aihe.

Koska opinnäytetyö on toiminnallinen työ, on raportoinnissa keskitytty kuvaamaan opinnäytetyöprosessimme eri vaiheita. Prosessikuvauksen lisäksi olemme käsitelleet tiloista keräämäämme palautetta sekä omiin havaintoihimme perustuvaa aineistoa. Aineistostamme nousseita tutkimustuloksia esittelemme tämän raportin eri luvuissa. Asiakkaiden palautetta on tuotu esiin tiloista kertovassa luvussa ja omia kokemuksia sekä työntekijöiden näkemyksiä tuomme enemmän esille raportin varsinaisessa tulos-osiossa.

Raportin loppupuolen pohdintaosuudessa käsittelemme vielä opinnäytetyötämme prosessiarvioinnin näkökulmasta. Lisäksi kerromme omasta oppimisesta tämän prosessin aikana sekä pohdimme tavoitteiden täyttymistä niin hankkeen näkökulmasta kuin omastammekin. Olemme pyrkineet myös havainnoinnin, keräämämme palautteen sekä oman toiminnan pohjalta kokoamaan kehitysehdotuksia ja mielestämme tärkeitä huomioitavia seikkoja hankkeen tulevia projekteja ajatellen. Näitä kehitysehdotuksia esittelemme pohdintaosuudessa.

2 KOHTAAMISIA MONIAISTISESSA TILASSA - HANKE

Maahanmuuttajaväestön lisääntyessä ja monimuotoistuessa oman kulttuurin tukemiseen liittyviä palveluita tulee kehittää. Tarvitaan uusia elämyksellisiä menetelmiä eri ikäväestöille kohdennettuina. Erityisesti toisen polven maahanmuuttajien syrjäytymisen ehkäisemiseksi tarvitaan palveluja, jotka tukevat perhettä lapsen ja nuoren vahvan kaksikulttuurisen identiteetin muodostamisessa. Suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sopeutuminen niin, että maahanmuuttajan oma kulttuuri ja identiteetti säilyvät, on kotoutumisen peruslähtökohta. Maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen on jäänyt melko vähällä huomiolle ja sitä voidaan pitää haasteena suomalaiselle yhteiskunnalle. Suomalainen yhteiskunta ja palvelujärjestelmä eivät itsestään selvästi tue maahanmuuttajan omaa kulttuuria, joten ei ole harvinaista, että maahanmuuttajaperheet kokevat usein juurettomuutta sekä kärsivät sosiaalisten verkostojen hajoamisesta. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus - projektisuunnitelma.) Vuonna 1999 hyväksytyn kotouttamislain (L 9.4.1999/493) tavoitteena on muun muassa edistää maahanmuuttajien osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan samalla omaa kieltä ja kulttuuria säilyttäen.

Vähemmistöjen kulttuuriperinteen siirtäminen sukupolvelta toiselle on yksi multisensorisen tilan tärkeimmistä tehtävistä. Sen avulla toisen polven maahanmuuttajat voivat hahmottaa vanhempiensa ja isovanhempiensa ajatusmaailmaa ja kulttuuria. Monikulttuurinen multisensorinen tila vastaa tähän tarpeeseen, ottaen huomioon samalla myös kansainvälisyyskasvatuksen näkökulman. Hankkeen tavoitteena on rakentaa multisensorinen tila, joka voidaan muuttaa nykYTEknologian avulla erilaisiksi kulttuuriympäristöiksi, kehittää sosiaalipedagogisia kuntoutusmenetelmiä maahanmuuttajaväestölle sekä kehittää kansainvälisyyskasvatuksen menetelmiä. Hankkeen tavoitteena oleva multisensorinen tila tai laajemmin multisensorisuutta hyödyntävät menetelmät tarkoittavat eri aisteja hyödyntäviä menetelmiä, joilla tuotetaan elämyksiä. Menetelmää käytetään kehitettäessä kotouttamispalvelujen mukaista omaa kulttuuria tukevaa toimintaa. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus - projektisuunnitelma).

Multisensorinen tila mahdollistaa sellaisten ympäristöjen luomisen, joissa maahanmuuttajat voivat kokea olevansa omillaan, tutussa ympäristössä. Tutussa ja turvallisessa ympäristössä heillä on paremmat lähtökohdat tuoda esiin omaa kulttuuriaan, arvojaan sekä ajatuksiaan. Ympäristö toimii vähemmistöjä voimaannuttavana ja antaa positiivisia kokemuksia sekä mahdollistaa tasa-arvoisen vuorovaikutuksen syntymisen enemmistön ja vähemmistön välillä. Julkisesti tuotettu tila jo itsessään on merkki siitä, että yhteiskunta arvostaa vähemmistökulttuureja ja niiden osallisuutta yhteiskunnassa. Toisaalta tila tuo myös valtaväestölle mahdollisuuden kokea asioita, jotka ovat maahanmuuttajalle olleet merkityksellisiä. Tällaisella yhteisen maiseman jakamisella tuotetaan yhteistä ymmärrystä. Tila toimii tasa-arvoisen kohtaa-

misen kenttänä, ympäristönä, jossa enemmistö asettuukin vähemmistön rooliin. Tilan avulla pyritään lisäksi edistämään asennekasvatusta ja syrjimättömyyttä kaikkialla yhteiskunnassa. Tarkoituksena on myös nivoa multisensorisen keskuksen toiminta osaksi Laurea ammattikorkeakoulun toimintaa. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus - projektisuunnitelma).

Hankkeen kohderyhmänä ovat maahanmuuttajien lisäksi myös suomalaiset lapset ja nuoret monikulttuurisuuskasvatuksen näkökulmasta. Käytännössä se koskee Vantaan kaupungin ja sen lähialueiden lapsia ja nuoria. Hanke hyödyttää ensisijaisesti kuitenkin maahanmuuttajia, nuoria toisen polven maahanmuuttajia sekä ikääntyviä maahanmuuttajia. Elämyksellisten monikulttuurisuuskasvatusmetodien kehittäminen sekä monikulttuurisuuskasvatuksen toteutuminen ovat tärkeää, mutta menetelmiä voisi kehittää ja mallintaa laajemminkin. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus - projektisuunnitelma, Monikulttuurinen multisensorinen tila - hanke. Tilannekatsaus. 2008.)

Hanke on aloittanut toimintansa vuonna 2007. Hankkeen valmisteluvaiheessa kerättiin tietoa ja tehtiin pilotteja oman kulttuurin tukemisesta ja kansainvälisyyskasvatuksesta. Vuosi 2008 kului yhteistyökumppaneiden hakemisessa ja yhteistyöverkoston luomisessa, rahoituksen hakemisessa sekä opiskelijoiden tekemissä pilotti kokeiluissa. Vuonna 2009 hankkeessa on tehty erilaisia opiskelijoiden projekteja, esimerkiksi työharjoitteluita sekä opinnäytetöitä. Vuonna 2009 hanke on saanut myös pysyvän tilan itselleen Laurea ammattikorkeakoulusta, jonne multisensorinen huone tullaan pystyttämään. Vuoden 2010 tavoitteisiin kuuluu keskuksen toiminnan vakiinnuttaminen, rahoitusmallin luominen sekä hankkeen vaikutusten arviointi. Hanketta koordinoi Laurea ammattikorkeakoulu ja sen yhteistyökumppaneina toimivat Vantaan kaupunki, Helsingin kaupunki, Metropolia ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto, Vanhustyönkeskusliitto, Väestöliitto sekä maahanmuuttajajärjestöt. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus, projektisuunnitelma.)

Laurea ammattikorkeakoulussa käytetään Learning by Developing (LbD) pedagogista toimintamallia. LbD- mallissa pedagogisuus, aluekehitys-, tutkimus- ja kehittämistyö nivoutuvat yhdeksi uudeksi osaamisen ja tiedon tuottamisen prosessiksi. Opinnoissa tämä toimintamalli näyttäytyy autenttisuutena, tutkimuksellisuutena sekä kohtaamiseen perustuvana ja uutta luovana oppimisena hankeympäristössä. Parhaimmillaan LbD- menetelmän avulla luodaan uusia innovaatioita ja yhdistellään useiden eri koulutusalojen osaamista. Kehittämishankkeet tarjoavat oppimisympäristönä valmiuksia kehittämistyöstä ja itseohjautuvuudesta. Opinnäytetyö on mahdollista suorittaa hankeympäristössä ja opiskelijan on osattava näyttää siinä oma valmiutensa soveltaa tietojaan ja taitojaan käytännön asiantuntijatehtävissä. Opinnäytetyö toimii oppimisprosessina, jonka tehtävänä on tukea opiskelijan ammatillista kasvua. (Laurea Fakta 2009-2010, 20-21, 68-69.) Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeessa on mahdollisuus keskittyä käytännön taitojen uusien sovellusnäkökulmien kehittämiseen sekä fokusoida

omaa ammatillista osaamista tietyn teeman parissa. Opinnäytetyömme avulla olemme pyrkineet vahvistamaan ammatillista osaamistamme pääasiassa monikulttuurisuuden sekä varhaiskasvatuksen saralla. Multisensorisen tilan käyttökelpoisuuden testaaminen ja analysoiminen avoimen päivähoiton toimintaympäristössä vaatii ammatillista asiantuntijuutta sekä tutkivaa ja analyttistä työtettä.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Oman kulttuurin tukeminen

Suomalainen maahanmuuttopolitiikka puhuu pitkälti integraation puolesta, jossa tavoitteena on tasa-arvon turvaaminen maahanmuuttajille kuin myös maahanmuuttajien oman kulttuurin sekä etnisen yhteisyyden tukeminen. Turvallisuuden tunne on merkittävä tekijä sopeutumiseen uuteen asuinmaahan. Samalla kuin yksilö luo kontakteja valtaväestöön, on tärkeää myös pitää yhteyttä oman kulttuurinsa edustajiin. Maanmiehien tuki, kannustus ja palaute auttavat usein uusien tilainten kohtaamisessa, ja kokemusten jakamisen kautta on mahdollista ymmärtää paremmin omia tuntemuksia sekä käsitellä mahdollisia ongelmatilanteita. Perheen kulttuuriperintö sekä muistot ja yhteiset kokemukset toimivat pohjana selviytymiselle uudessa ympäristössä. Kotouttamiskeskus painottaa, ettei omaa kieltä ja kulttuuria tulisi hylätä. Useimmiten sopeutuminen onkin pitkälti tasapainottelua uuden ja vanhan välillä. Jos maahanmuuttaja eristäytyy täysin omaan piiriinsä tai vastaavasti hylkää kokonaan oman kulttuurinsa, on kotoutuminen uuteen maahan epäonnistunut. (Pitkänen 1997, 24-25.)

Kulttuurilla tarkoitetaan tässä kontekstissa ihmisten elämäntapaa jäsentävää kokonaisuutta, joka pitää sisällään arkisia käytäntöjä, pukeutumista, musiikkia, ruokaa ja juomaa ja toisaalta abstraktimpia asioita kuten arvoja ja normeja sekä käsityksiä ihmisistä ja heidän välisistä suhteistaan. Kulttuuri määrittää pitkälti yksilön tapaa hahmottaa maailmaa. Kulttuurit kuten kaikki muukin tässä maailmassa elävät jatkuvaa muutosta ja uusia asioita sekä vaikutteita omaksutaan jatkuvasti osaksi vanhaa. Kulttuurit eivät ole myöskään selvärajaisia yksiköitä ja kaikki ihmiset eivät identifioitu selkeästi ainoastaan yhden kulttuurisen ryhmän jäseneksi. Valtio ja kulttuuri eivät ole synonyymeja ja valtion rajojen sisällä voi elää useiden eri kulttuurien edustajia. Ihmisten elämä on pitkälti ristiriitatilanteiden ratkomista, jotka usein edellyttävät kulttuuristen mallien jatkuvaa tulkintaa ja improvisointia. (Rastas & kump. 2005, 16-35.)

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (L 9.4.1999/493) määrittelee *kotoutumisen* maahanmuuttajan yksilölliseksi kehitykseksi, jonka tavoitteena on, että yksilö osallistuu työelämäänsä ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa

kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen. **Kotouttaminen** taas määritellään laissa viranomaisten järjestämiksi kotoutumista edistäviksi toimenpiteiksi ja voimavaroiksi.

Multisensorinen monikulttuurinen menetelmä pyrkii tukemaan maahanmuuttajan omaa kulttuuria, mahdollistamalla ympäristön, johon yksilö voi heijastaa omia muistojaan, tunnelmiaan, ajatuksiaan ja kokemuksiaan omasta kotimaastaan. Pelkästään menetelmän taustalla oleva ideologia toimii yksilöä tukevana ja kannustavana elementtinä. Tieto siitä, että ihmisen taustasta ja kokemuksista ollaan kiinnostuneita voi antaa suurta iloa ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta ja tämä taas osaltaan vaikuttaa myönteisesti maahanmuuttajan omaan suhtautumiseen uutta asuinmaataan kohtaan. Erytisen tärkeäksi nousee kysymys oman kulttuurin tukemisesta, kun kyseessä ovat maahanmuuttajalapsen lapset. Lapsilla ja nuorilla identiteetti on vasta rakentumassa, joten omien juurien tunteminen ja taustansa hyväksyminen ovat itsetuntemuksen kannalta merkittävää. Multisensoriset tilat ovat yksi tapa tukea vähemmistöjen kulttuuriperinteen siirtoa sukupolvelta toiselle. Tilan avulla toisen polven maahanmuuttajalapsella tai -nuorella on mahdollisuus hahmottaa omien vanhempiensa tai isovanhempiensa kulttuuria sekä ajatusmaailmaa ja tätä kautta vahvistaa myös omaa kaksikulttuurista identiteettiään. (Vrt. Monikulttuurinen multisensorinen keskus, projektisuunnitelma.)

3.2 Kansainvälisyyskasvatus

Kansainvälisyyskasvatus käsitteenä sisältää useita erilaisia merkitys-sisältöjä, eikä sille ole olemassa yhtä selkeää määritelmää. Eri tahot liittävät siihen erilaisia asiasisältöjä ja käsitteenä se onkin varsin suppea kuvaamaan kaikkia siihen liitettyjä merkityksiä. Monet järjestöt Suomessa tekevät kansainvälisyyskasvatustyötä. Osa näistä järjestöistä tekee ruohonjuuritasolla työtä paikallistasolla, kun taas osa on valtakunnallisesti toimivia suurempia järjestöjä. Järjestöissä tehtävä kansainvälisyyskasvatustyö on joko päätoimista, muiden tavoitteiden ohella tehtävää tai osittain mukana toiminnassa olevaa työtä. Usean eri ministeriön hallinnonalalta on löydettävissä kansainvälisyyskasvatukseen liittyvää toimintaa ja valtionhallinnossa suoraan kansainvälisyyskasvatukseen liittyviä ohjelmia ovat muun muassa etnisen syrjinnän ja rasmin vastainen ohjelma ETNORA sekä hallituksen kestävän kehityksen ohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön alainen tasa-arvoyksikkö perustettiin vuonna 2001 hoitamaan tasa-arvopoliittisia tehtäviä. (Myllymäki 2004, 12-31.) Valtionhallinnon ja järjestöjen ohella myös kunnat, kirkot, koulut ja yritykset osallistuvat kansainvälisyyskasvatukseen pyrkiessään kasvattamaan ihmisiä kohti vastuullista globaalia kansalaisuutta. Lisäksi tiedotusvälineillä on merkittävä rooli, kun tarkastellaan julkista mielipidettä ja siihen johtaneita tekijöitä. (Kansainvälisyyskasvatus.net 2009.)

Kansainvälisyyskasvatus nousi uudella tavalla esiin vuonna 2002 valmistuneen Euroopan Unionin Maastrichtin kansainvälisyyskasvatuksen julistuksen myötä. Kansainvälisyyskasvatuksen

tehtäväksi määriteltiin ”avata ihmisten silmät ja mieli maailman erilaisille todellisuuksille ja herättää ihmisissä halu rakentaa oikeudenmukaisempaa, tasa-arvoisempaa ja ihmisoikeuksia kunnioittavampaa maailmaa.” Vuoden 2005 joulukuussa valmistui Suomen kansallinen kansainvälisyyskasvatuksen toimenpideohjelma, jossa ehdotetaan muun muassa, että kansainvälisyyskasvatuksen näkökulma sisällytetään keskeisiin koulutus-, tutkimus-, kulttuuri- ja yhteiskuntapoliittisiin linjauksiin. Toimenpideohjelma painottaa kansainvälisyyskasvatuksen toteuttamista erityisesti varhaiskasvatuksessa, kouluissa, oppilaitoksissa ja niin ikään opettajakoulutuksessa. Sen avulla pyritään lisäämään kansalaisjärjestöille ja muille kolmannen sektorin toimijoille suunnattua tukea. Lisäksi ohjelman avulla tuetaan kansainvälisyyskasvatuksen tutkimusta sekä korkean asteen koulutusta. (Opetusministeriö 2005.)

Kansainvälisyyskasvatusta (KVK) voidaan toteuttaa erityyppisiä kasvatus- ja opetusmenetelmiä hyväksikäyttäen esimerkiksi päiväkodeissa, kouluissa, työpaikoilla tai erilaisissa tapahtumissa. Aikuiset ovat lasten ja nuorten ohella tärkeä kohderyhmä, sillä kasvatus ja oppiminen ovat koko elämän kestävä prosessi. Globalisoituvassa maailmassa tarvitsemme uudenlaista kykyä toimia, ja prosessina kansainvälisyyteen kasvaminen auttaakin meitä ymmärtämään paremmin erilaisuutta sekä kulttuurista monimuotoisuutta. (Kansainvälisyyskasvatus.net. 2009.) Hilka Pietilä (2003, 23-32.) kysyy teoksessaan Mikä meitä yhdistää, että eikö perehtyminen siihen, mikä on ihmisten kesken yhteistä tässä maailmassa, olisi parempi lähtökohta kansainvälisen ymmärryksen ja solidaarisuuden kehittämiseksi kuin perehtyminen vain siihen, mikä on erilaista kansojen välillä? Pietilä peräänkuuluttaa tietoisuutta ihmisenä olemisen perusehdoista yksilön omassa elämässä. Miten voidaan aidosti ymmärtää ihmisen tilannetta vieraisissa oloissa, jos ei ymmärretä, mitä ihmisenä olemisen pohjimmiltaan merkitsee? Usein kansainvälisyyskasvatukseksi kutsutaan esimerkiksi varsin sirpaleisen tiedon välittämistä vieraista kulttuureista. Kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteiden toteutumista voidaankin kyseenalaistaa, jos tuloksena on ainoastaan vieraiden maiden tavanomaisten stereotyyppisten käsitysten korostaminen ja vahvistaminen. Suuren tietomäärän vastaanottamisen sijaan, olisi ehkä järkevämpää suunnata voimavarat yleismaailmallisen, ihmisoikeuksiin perustuvan arvomaailman ja etiikan omaksumiseen ja niiden toteuttamiseen myös käytännössä. Tutustuminen eri kulttuureihin sekä globaalien ongelmien ymmärtäminen olisi varmasti paljon helpompaa, kun on ensin oivaltanut ihmisten elämän perimmäisten arvojen ja tarpeiden yhteyden ongelmien taustalla.

Kansainvälisyyskasvatus on laajasti maailmanlaajuiseen yhteisvastuuseen ohjaavaa toimintaa, johon voidaan sisällyttää muun muassa seuraavia kasvatuksen osa-alueita (Kansainvälisyyskasvatus.net 2009):

- ihmisoikeus- ja tasa-arvokasvatus
- kehityskasvatus

- kulttuurikasvatus
- rauhan- ja turvallisuuskasvatus
- viestintä- ja mediakasvatus
- ympäristökasvatus

Syrjimättömyys ja eri väestöryhmien välinen tasa-arvo on periaatteessa taattu lainsäädännöllä ja kansainvälisillä sopimuksilla, mutta ne eivät kuitenkaan itsessään riitä turvaamaan ihmisten yhdenvertaista kohtelua. Ihmisten asenteisiin vaikuttaminen nousee tällöin merkittävään asemaan. Kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteena on, että ihminen hyväksyy toisten ihmisten erilaisuuden ja tuntee muita kulttuureita. Hänen tulisi ymmärtää ihmisten ja kansojen keskinäistä riippuvuutta sekä nähdä oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo ihmisarvon perustana. (Myllymäki 2004, 8.)

Tässä opinnäytetyössä kansainvälisyyskasvatuksella tarkoitetaan pääasiassa kulttuurien tuntemuksen lisäämistä, ennakkoluulojen ja rasismien vastaista toimintaa sekä avoimen vuorovaikutuksen lisäämistä eri kulttuurien ja väestöryhmien välillä. Multisensoristen monikulttuuristen tilojen näkökulmasta kansainvälisyyskasvatus konkretisoituu nimenomaan tiloissa esiteltävien kulttuurien ja niistä lähtöisin olevien aistiärsykkeiden välityksellä. Tilat lisäävät väistämättä vuorovaikutusta ja keskustelua siellä vierailevien ihmisten välillä ja tämä osaltaan auttaa hälventämään tietämättömyydestä johtuvia ennakkoluuloja ja -oletuksia. Haluamme erityisesti korostaa kulttuurien välisen vuorovaikutuksen tärkeyttä kansainvälisyyskasvatuksessa ja mielestämme monikulttuurinen multisensorinen menetelmä on oikein hyödynnettyinä oiva väline tällaisen vuorovaikutuksen lisäämiseen. Kaikenlainen positiivisessa hengessä tapahtuva kulttuurien välinen toiminta on rakentavaa ja kasvattavaa, ja erilaisten ihmisten kanssa tekemisissä olemisen kautta yksilöllä on mahdollisuus peilata omia arvojaan ja asenteitaan sekä oppia tämän kautta uusia asioita myös itsestään.

3.3 Multisensorisuus

Multisensorisuudella eli moniaistisuudella tarkoitetaan eri aistien yhtäaikaista hyväksikäyttöä ja opetusmenetelmänä se pyrkii konkretisoimaan ja havainnollistamaan. Aistien välittämä tieto eli sensorikka on tärkeää keskushermoston kehityksen kannalta ja se edistää ympäröivään maailmaan sopeutumista ja toimintakykyä. Suurin osa jokapäiväisestä aistitiedosta on multisensorista ja esimerkiksi puheen ymmärtämisessä käytetään kuulon lisäksi näköaistia. Multisensorinen työ on aisteihin ja elämyksiin perustava menetelmä, jonka juuret ovat vammaistyössä. Aktivoivat tai rentouttavat opetus-, kuntoutus ja vapaa-ajan hetket ovat multisensorisen työn keskiössä. Hyvin muuntuvat tilat, helposti käytettävät tekniset apuvälineet sekä esteettisesti tyydyttävät toimintamahdollisuudet ovat multisensorisessa työssä tarvittavia työkaluja. (Selvinen 2009). Sosiokulttuurinen multisensorinen työ on työorientaatio, jossa

ihminen nähdään aktiivisena, luovana, ympäristöönsä vaikuttavana ja elämyksiä tarvitsevana olentona. Sosiokulttuurinen periaate tukee ajatusta, että myös kaikkein vaikeimmin vammaisille tulisi mahdollistaa osallistuminen oman elämänsä sekä ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus, projektisuunnitelma).

Multisensorisella ympäristöllä voidaan tarkoittaa tilaa, joka on monipuolistettu erilaisilla aistiärsykkeillä. Sillä voidaan rohkaista ihmisiä hankkimaan monenlaisia aistimuksia, rikastuttaa elämää sekä lisätä kokemuksellisuutta. Multisensorinen tila voi toimia ajatuksia herättävänä ja kokemuksia antavana, eikä siellä tarvitse välttämättä tehdä mitään. Tila voidaan myös suunnitella elämänhallintaa parantavaksi ja taitoja kehittäväksi, mutta toisaalta myös käyttötärpeestä riippuen aistien aktivoimiseksi sekä emotionaalisuuden kehittämiseen ja rentoutumiseen. (Ala-Opas & Sirkkola. 2006, 13.) Multisensorinen tila on toimintaympäristö, jossa elämyksiä voidaan muunnella toiveiden, halujen ja tarpeiden mukaan. Multisensorisessa tilassa toiminta tapahtuu vuorovaikutuksessa sekä itse tilan, että muiden ihmisten kanssa. Tilassa toimiminen edellyttää useamman kuin yhden aistin yhtäaikaista hyväksikäyttöä. (Selvinen 2008.)

Multisensorisessa tilassa sovelletaan lähinnä sosiaalialalla, erityisesti vammaistyössä käytettyjä multisensorisen työn menetelmiä. Tällöin multisensorinen työ pohjautuu snoezelen-menetelmään, joka rentoutuksen ohella painottaa aktiivisten, osallistavien ja luovien menetelmien tärkeyttä. Snoezelen -termi juontaa juurensa hollanninkielisestä sanasta nuuhkia ja torkahtaa. Menetelmä on saanut alkunsa ajatuksesta, että jokainen ihminen voi saada kokemuksia ja elämyksiä aistien kautta. Toiminnallista puolta kuvaa nuuhkiminen, ja torkahtaminen taas viittaa levolliseen, havainnoivaan toimintaan. Aistikanavien kautta tulevien miellyttävien aistikokemusten ja -elämysten avulla voidaan saavuttaa aktivoivan toiminnan ja rentoutumisen tasapaino. Se luo suotuisan pohjan mielikuvitukselle, tunteille, luovuudelle, itsetuottamuksen kehittämiselle, oppimiselle, vuorovaikutukselle sekä paineiden ja stressin vähentymiselle. Snoezelen-menetelmässä käytetään siihen tarkoitukseen rakennettuja elämys-tiloja, joita voidaan kutsua myös aistihuoneiksi. Ympäristöjen on tarkoituksena olla helposti ja miellyttävästi lähestyttäviä. (Multisensorinen toiminta- verkosto 2009.)

3.4 Monikulttuurisuus

Vaikka monikulttuurisuus-termiä käytetäänkin nykyään hyvin yleisesti, on se käsitteenä edelleen epäselvä. Sitä voidaankin käyttää muun muassa kuvailevana tai asiointilan toteavana terminä tai poliittisena käsitteenä ja samalla sen avulla määritellään eri ryhmien välisiä suhteita. Sen lisäksi, että se kuvailee asiointilaa, se myös määrittää tuon asiointilan seurauksia. (Stuart 2003, 233; Rastas & kump. 2005, 16-17.) Monikulttuurisuutta kuvailevana käsitteenä käytettäessä, voidaan sanoa esimerkiksi, että Suomi on monikulttuurinen maa, sillä täällä

asuu useisiin eri kansoihin kuuluvia ihmisiä, erilaisine kulttuuritaustoineen. Näin ollen se toteaa vain yhteiskunnan tilan, muttei kerro mitään kulttuuristen ryhmien välisistä suhteista. Monikulttuurisuus normatiivisena käsitteenä tarkastelee eritasoisia ilmiöitä kuten esimerkiksi yksittäisten ihmisten asenteita ja käyttäytymistä sekä valtioiden välistä politiikkaa. Esimerkiksi Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeessa monikulttuurisuus nähdään pitkälti normatiivisena käsitteenä, jolloin tavoitteena on edistää kulttuurien tasa-arvoista asemaa yhteiskunnassa. Yksilötasolla käsitteeseen liitetään keskustelu ennakkoluuloista, rasismista ja suvaitsevaisuudesta ja sen perusteella voidaan sanoa, että suomalainen yhteiskunta ja suomalaiset ovat eri tasoilla monikulttuurisuutensa suhteen. (Paavola 2007, 45.) Monikulttuurisuus - käsite on siis hyvin moniulotteinen ja sillä tarkoitetaan hieman eri asioita eri konteksteissa.

Monikulttuurisuus sisältää ajatuksen, että yhteiskunnassa on, tavalla tai toisella, yhtä aikaa läsnä monia erilaisia kulttuureja. Se sisältää kysymyksen sekä ryhmien välisen että ryhmien sisäisen tasa-arvon ja epätasa-arvon käsittelystä. Monikulttuurisuudessa kuten kaikissa muissakin ihmisten luomissa käsitteissä, on kysymys vallasta; Kuka saa määrittellä, mikä on ongelmallista, kuka edustaa vähemmistöä ja kenen versio jostakin määrätystä kulttuurista tulee hallitsevaksi? Monikulttuurisuudella tarkoitetaan valtioiden rajat ylittäviä sosiaalisia suhteita ja se saa erilaisia paikallisia muotoja. Esimerkiksi suomalainen monikulttuurisuus on erilaista kuin jossain muualla kehittynyt monikulttuurisuus. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa yhteiset pelisäännöt eivät saisi olla ainoastaan yhden etnisen ryhmän sanelemia. Jos haluamme todella kutsua yhteiskuntaamme monikulttuuriseksi, ei sääntöjen ja toimintatapojen tulisi olla esimerkiksi vain suomalaisten asettamia. Monikulttuurisuus edellyttää kuitenkin myös neuvottelua siitä, missä rajoissa kulttuurinen kirjo on mahdollista. (Rastas & Kumpu 2005, 21-35.) Monikulttuurisuuspolitiikkaa voidaan lähestyä useista eri näkökulmista. Sitä voidaan tarkastella muun muassa työllisyyden ja maahanmuuttajien työmarkkinoille integroitumisen näkökulmasta, palvelujen järjestämisen, osallisuuden vahvistamisen tai yhteistyökumppanuuden ja verkostoitumisen näkökulmasta. (Vantaa - kokonainen maailma. Vantaan Monikulttuurisuusohjelma 2009-2012.)

Monikulttuurisia kohtaamisia ja maahanmuuttoa käsitteleviä tutkimuksia on Suomessa tehty pääasiassa yhteiskunta- ja humanististen tieteiden parissa. Tulevaisuudessa monikulttuurisuusproblematiikkaan tullaan kiinnittämään entistä enemmän huomiota niin ihmistieteissä kuin yhteiskunnallisessa keskustelussakin. (Lehtonen & Löytty 2003, 10-11.)

4 TUTKIMUSKYSYMYS/-KYSYMYKSET JA OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Opinnäytetyömme pyrkii vastaamaan kysymykseen miten monikulttuurinen multisensorinen tila toimii metodina oman kulttuurin tukemisessa ja kansainvälisyyskasvatuksessa avoimen päivähoiton toimintaympäristössä. Opinnäytetyömme avulla pyrimme keräämään tietoa ja palautetta ”Kohtaamisia moniaistisessa tilassa”- hankkeelle. Hankkeen tavoitteena on kehittää uusia menetelmiä, joilla voidaan tukea maahanmuuttajien omaa kulttuuria ja sen siirtämistä jälkipolville. Lisäksi se pyrkii luomaan uusia menetelmiä kansainvälisyyskasvatukseen ja tätä kautta vaikuttamaan ihmisten välisen rakentavan vuorovaikutuksen lisääntymiseen sekä kulttuurivaihtoon. Hankkeen käytännöntyön keskiössä on ollut rakentaa pysyvä monikulttuurinen multisensorinen tila, joka on nykYTEknologian avulla muunnettavissa erilaisiksi kulttuurirympäristöiksi

Opinnäytetyötämme ajatellen hankkeen tavoitteena on ollut tiedon kerääminen menetelmän toimivuudesta ja sen soveltamismahdollisuuksista avoimen päiväkodin toimintaympäristössä. Palautetta metodin toimivuudesta keräämme sekä asiakkailta, että avoimen päiväkodin työntekijöiltä. Menetelmän tarkoituksena on tukea maahanmuuttajien kulttuurista identiteettiä sekä vahvistaa kulttuurien tuntemusta eri aisteja hyväksikäyttäen. Kulttuuritietoisuuden kautta voidaan menetelmää pitää myös kansainvälisyyskasvatuksen välineenä ja ennakkoluulojen hälventäjänä.

Tavoitteenamme oli luoda 3-4 erilaista tilaa Vaskikellon avoimeen päiväkotiin kevään 2009 aikana yhteistyössä päiväkodin asiakasperheiden kanssa. Tilat noudattivat ennalta valittua maantieteellistä/kulttuurista teemaa ja tavoitteena oli muun muassa tukea maahanmuuttajaperheiden omaa kulttuuria hyödyntämällä erityisesti heidän oman kulttuurinsa tuntemusta, kokemuksia, tietoa ja materiaaleja tilojen luomisessa. Pyrimme tekemään avoimessa päiväkodissa näkyväksi siellä käyvien perheiden kulttuurista rikkautta ja kokeilemaan multisensorisen tilan mahdollisuuksia menetelmänä kulttuurikasvatuksessa.

Varsinaiset ammatilliseen kasvuun liittyvät tavoitteemme ovat olleet ohjaustaitojen kehittäminen sekä kokemuksen saaminen toiminnallisista menetelmistä. Opintojemme aikana luovien menetelmien käyttö ja niiden soveltaminen käytäntöön ovat jääneet varsin vähäiselle huomiolle. Toivommekin, että tämän opinnäytetyöprosessin myötä tuo osa-alue olisi meidän osaltamme kokenut jonkinlaista vahvistusta ja saisimme rohkeutta käyttää luovuutta osana ammatillisuuttamme myös tulevaisuudessa. Erityisesti ammatillisesta näkökulmasta pidämme tärkeänä hyviä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, joten toivomme, että toimiminen erilaisten ihmisten ja tahojen kanssa vahvistaisi ja kehittäisi näitä taitoja.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa esittelemme tutkimuksessamme käyttämiämme aineistonkeruu- sekä analyysimenetelmiä. Pyrimme kuvaamaan mahdollisimman konkreettisesti, miten olemme käsitelleet keräämäämme tutkimusaineistoa. Lisäksi tarkastelemme opinnäytetyötämme tutkivan ja kehittävän sosiaalityön näkökulmasta. Haluamme tuoda esiin myös kriittistä näkökulmaa, mikä onkin yksi merkittävistä elementeistä tutkimus- ja kehittämistyössä.

5.1 Aineiston keruu ja tutkimusmenetelmät

Laadullinen tutkimus on kokonaisuus, joka koostuu aineistonkeruusta ja sen analyysivaiheesta. Aineistonkeruuta ja aineiston analyysiä ei voida irrottaa toisistaan, vaan jo aineistonkeruuvaiheessa tulisi miettiä, kuinka analyysiosuus toteutetaan. Luotettavuuden kannalta onkin oleellista pohtia, kuinka aineisto kerätään ja kuinka paljon sitä tulisi kerätä. Luotettavuusteemassa oleellista on myös se tosiasia, että joudumme tutkijoina tulkitsemaan muita ihmisiä ja saattamaan nämä tulkinnat kirjalliseen muotoon mahdollisimman luotettavasti. Tietoisuus itsestä osana tätä tutkimusta on tiedostettava läpi koko projektin, aina suunnittelusta havainnointiin ja analyysivaiheeseen asti. Opinnäytetyössä on toimintatutkimuksellisia elementtejä: olemme itse opinnäytetyöntekijöinä toimineet aktiivisesti työn toiminnallisessa osuudessa, kuten myös havainnointi ja analyysivaiheessa. Vaikka pyrkimyksemme on ollut tarkastella tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman objektiivisesti, on oma subjektiivisuutemme osana tätä työtä tiedostettava. Ja toisaalta halu sekä pyrkimys kehittää menetelmää tämän tutkimuksen kautta, korostavat aktiivista ja osallistuvaa lähestymistapaa, jolloin subjektiivisuus on väistämättä läsnä kaikessa toiminnassa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93-115.)

Opinnäytetyömme prosessin sekä tutkimamme metodin arvioinnissa olemme käyttäneet kolmea eri menetelmää. Itsearvioinnin välineenä käytimme opinnäytetyöpäiväkirjaa, johon kirjassimme ylös esimerkiksi purkukeskustelumme. Opinnäytetyöpäiväkirja on hyvä tapa dokumentoida opinnäytetyötä aina sen suunnitteluvaiheesta, prosessin loppumiseen saakka (Vilka & Airaksinen. 2004, 19). Päiväkirjamme toimi ikään kuin ”muistinamme” sillä opinnäytetyömme on ollut pitkäaikainen prosessi. Se toimi eräänlaisena ideariihenä, ja sen avulla hahmottelimme kokonaisuutta sekä kirjassimme ylös tuntemuksiamme ja ajatuksiamme läpi koko prosessin.

Purkukeskustelut toteutimme jokaisen toimintakerran jälkeen. Näissä keskusteluissa reflektoimme läpi päivän kulun ja arvioimme päivän onnistumista sekä pohdimme mahdollisia kehityskohteita tulevia toimintapäiviä ajatellen. Purkukeskusteluissa käsitelimme teemapäivän kulkua ja sen onnistumisen eri osa-alueita. Tarkasteltavia osa-alueita olivat 1) Miten tilan

rakentaminen/ luominen onnistui? 2) Omat ohjaustaidot: Missä onnistuimme ja missä olisi vielä kehitettävää? 3) Miten asiakkaat kokivat tilan havainnointiemme perusteella? 4) Miten asiakkaiden osallisuus toteutui? 5) Miten yhteistyö avoimen päiväkodin henkilökunnan kanssa toimi? 6) Mitä voisi kehittää/muuttaa seuraavaa toimintakertaa varten? Itsereflektio toimi arvioinnin välineenä läpi koko prosessin.

Palautetta keräsimme kyselylomakkeiden avulla avoimen päiväkodin asiakkailta. Keräsimme kyselylomakkeen avulla palautetta myös avoimen päiväkodin henkilökunnalta. Asiakkaat valitsimme sattumanvaraisesti ilman ennakkosuunnittelua jo senkin vuoksi, ettei meillä ollut tiedossa kuinka paljon tai keitä tilassa vierailisi. Selvillä oli se, että asiakkaat koostuisivat pienten lasten vanhemmista, mutta esimerkiksi kulttuuritaustasta tai iästä meillä ei ollut tietoa. Suuremman aineiston kerääminen kyselylomakkeilla olisi vienyt resursseja ja aikaa huomattavasti enemmän, ja koska keräsimme aineistoa myös havainnoimalla, olisi analysointivaihe saattanut kasvaa liian haastavaksi. Asiakaspalaute kerättiin välittömästi teemapäivien aikana, kun taas työntekijöiden palautteet kerättiin jälkikäteen, toiminnallisen osuuden jo päätyttyä. Kyselylomakkeen kysymykset olivat avoimia ja käsittelivät moniaistisen menetelmän toimivuutta, tilojen vaikuttavuutta, kehitysehdotuksia sekä ajatuksia kulttuurien kohtaamisesta.

Päädyimme käyttämään kyselylomaketta yhtenä aineistonkeruumenetelmänä, sillä se säästi aikaamme ja mahdollisti toimimaan ja havainnoimaan tilassa samanaikaisesti. Kyselylomakkeen avoimet kysymykset sallivat vastaajien ilmaista itseään omin sanoin ja anonymisti (Hirsjärvi & Kump. 2009). Palautelomakkeen etu suhteessa esimerkiksi haastatteluun on mielestämme juuri sen anonymisuus, sen avulla on helpompi ilmaista myös negatiivisia ajatuksia tai mahdollisia kehittämissuhteita. Palautelomakkeita hyväksi käyttäen, saimme konkreettista materiaalia analysoitavaksi jokaisen toimintasesion jälkeen. Lomaketta laatiessamme oli tärkeää kiinnittää huomiota itse kysymyksiin; pyrimme välttämään turhia kysymyksiä, mutta samalla muistaa kysyä kaikki olennainen. Kysymysten asetelussa tuli tutkimuksen tavoitteet sekä tutkimuskysymys pitää mielessä. Koska kyselylomake annettiin täytettäväksi asiakkaille teemahuoneissa vierailujen yhteydessä, piti lomake laatia tarpeeksi selkeäksi ja yksinkertaiseksi. Myöskään kysymyksiä ei saanut olla liikaa. (Valli 2001, 100.)

Kolmantena arviointimenetelmänä käytimme osallistuvaa havainnointia. Havainnointi oli intensiivistä ja jatkuvaa, joka sisälsi kuuntelua, katselua sekä keskustelua. Teemahuoneiden ollessa avoinna asiakkaille, kerroimme aluksi hieman kyseisen menetelmän tarkoituksesta sekä esillä olevan kulttuurin ominaispiirteistä. Erityisesti lapsiryhmien ollessa kyseessä, esittelimme huoneessa olevia yksityiskohtia järjestelmällisemmin ja ohjasimme heitä tutustumaan tilan eri elementteihin. Olimme koko ajan läsnä, mutta perheiden vieraillessa huoneissa, pyrimme tietoisesti välttämään liiallista ohjausta, sillä halusimme antaa asiakkaille mah-

dollisuuden tutustua rauhassa tiloihin omia aistejaan hyväksi käyttäen. Tämä mahdollisti hyvin myös toimimaan havainnoijan roolissa.

Havainnoinnin valitsimme yhdeksi aineistonkeruumenetelmäksi, sillä sen avulla saadaan välitöntä tietoa yksilöiden käyttäytymisestä ja sen avulla voidaan nähdä, mitä todella tapahtuu. Tieteessä käytetty havainnointi ei olennaisesti eroa arkielämän havainnoinnista, mutta tieteessä ajattelu ohjaa enemmän sitä, mitä ja miten havainnot tehdään (Grönfors 2001, 124). Havainnointi sopii menetelmäksi varsinkin silloin, kun havainnoinnin kohteella on kielellisiä vaikeuksia (Hirsjärvi & Kump. 2009). Asiakaskunta koostui osittain lapsista, kuulovammaisista sekä maahanmuuttajista ja palautteen kerääminen edellä mainituilta ryhmittä olisi muutoin ollut haastavaa. Lisäksi, kun halutaan saada monipuolista tietoa jostain ilmiöstä tai tilanteesta, sopii havainnointi aineistonkeruumenetelmäksi erinomaisesti. Muiden menetelmien avulla ei välttämättä saada yhtä yksityiskohtaista ja monitasoista informaatiota tutkimuksen kohteesta. Havainnointitieto on myös helppo yhdistää muilla keinoin kerättyyn aineistoon ja sen avulla saatu kuvaileva tieto voi syventää esimerkiksi kyselylomakkeilla kerättyä aineistoa. (Grönfors 2001, 124-129.)

5.2 Aineiston analyysi

Päädyimme käyttämään opinnäytetyössämme aineistolähtöistä eli induktiivista sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää lähes kaikissa laadullisen tutkimuksen muodoissa ja periaatteessa kaikki laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat jollain tasolla sisällönanalyysiin. Sisällönanalyysin avulla pyritään saamaan tutkimuksen kohteesta kuvaus tiivistetyssä ja ymmärrettävässä muodossa ja menetelmänä sitä käytetään tarkasteltaessa asioiden ja tapahtumien merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä. Tällä menetelmällä olemme tulkinneet ja päätelleet näkemyksiä, joita tutkittavasta aineistosta on noussut esiin ja pyrkineet ymmärtämään, mitä nämä asiat ovat tutkittavan ilmiön kannalta merkinneet. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta luodaan kokonaisuus ja analyysiyksiköt valitaan tehtävän asetteluun sekä tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. Analyysillä luodaan selkeyttä aineistoon, jotta luotettavien johtopäätösten teko mahdollistuu, ja jotta saatu informaatio näyttää selkeänä ja mielekkään kokonaisuutena. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93-115.)

Valitsimme aineiston analyysimenetelmäksi aineistolähtöisen sisällönanalyysin, sillä tutkimastamme ilmiöstä ja siitä saadusta kokemuksesta on olemassa vain vähän teorialtietoa, joten teorialähtöinen sisällönanalyysi ei tuntunut sopivalta vaihtoehdolta tässä yhteydessä. Valintaamme tukee myös se, että lähtökohtaisesti aineistomme koostuu suullisesta ja kirjallisesta palautteesta, havainnoista, valokuvista ja omista kokemuksistamme. Lisäksi opinnäytetyöprosessimme perustuu praktiseen ja kehittävään tutkimusotteeseen. Tällöin teorialtieto toimii osana aineistoamme, mutta emme voi tulkita saatuja tuloksia pelkästään sen kautta. Käytän-

nöstä nousevien kokemusten, havaintojen ja tuntemusten merkitys nousee tässä yhteydessä teorian tiedon yläpuolelle.

Aloitimme aineiston analysoinnin kyselylomakkeiden puhtaaksi kirjoittamisella eli litteroinnilla. Tällä pyrimme helpottamaan aineiston hallintaa ja selkeyttämään kokonaisuutta itsellemme. Pehdyimme aineiston sisältöön lukemalla litteroimaamme tekstiä läpi sekä keskustelemalla aineistosta nousseista merkityskokonaisuuksista. Kävimme myös läpi opinnäytetyöpäiväkirjaamme etsimällä samankaltaisuuksia muistiinpanoistamme sekä havainnoistamme ja vertasimme sitä aineistoon, jota kyselylomakkeiden avulla saimme. Näitä keinoja hyödyntäen teemoittelimme kokonaisaineistosta kokonaisuuksia, jotka koimme tutkimuskysymyksen kannalta olennaisiksi. Pelkistimme eli redusoimme aineistoa karsimalla tutkimuksemme kannalta epäolennaisen pois ja etsimme aineistosta ilmauksia, jotka toistuivat useasti. Tällä pyrimme tiivistämään saadun informaation mahdollisimman yksinkertaiseen muotoon. Tutkimusongelmat ohjasivat aineiston analyysiamme siten, että pyrimme keskittymään niihin teemoihin, jotka vastaisivat tutkimuskysymykseen.

Teemoittelun ja redusoinnin kautta aineistosta nousi esiin seuraavanlaisia kokonaisuuksia: tilojen onnistuminen, menetelmän tarkoitus ja toimivuus, asiakkaiden osallisuus, kotoutuminen, tarve ja vaikuttavuus, tunteet ja aistihavainnot, kehittämisehdotukset, yhteistyö, fyysinen/visuaalinen toteutus sekä oppiminen.

Koska opinnäytetyömme on toimintatutkimus, on prosessin konkreettinen kuvaus ja toiminnan mahdollisimman selkeä raportointi näytellyt työssämme suurta roolia. Asiakkailta ja työntekijöiltä kerätty palaute on tutkimuksen validiteetin kannalta melko suppea, eikä tarkoituksenamme olekaan ollut mahdollisimman suuren aineiston kokoaminen. Tiloista kerätty palaute on ennemminkin toiminut omien havaintojemme ja kokemustemme peilauspintana. Kyselylomakkeiden kysymykset on jo laadintavaiheessa pyritty muotoilemaan mahdollisimman tiiviiseen ja tutkimuskysymyksen kannalta tarkoituksenmukaiseen muotoon. Tämä on osaltaan helpottanut meitä aineiston käsittelyssä ja sen analysoinnissa.

5.3 Tutkiva ja kehittävä lähestymistapa opinnäytetyössä

Projektityön tavoitteena on kehittää jotain uutta tai jo olemassa olevia käytänteitä. Opinnäytetyömme osana laajempaa projektia on pyrkinyt kehittämään monikulttuurisuus- sekä varhaiskasvatustyössä hyödynnettävää menetelmää ja praktisen tutkimuksen kautta löytämään uusia kehittämistarpeita, joita voidaan Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen sisällä jatkossa työstää. Opinnäytetyössämme praktisuudella tarkoitetaan nimenomaan työkäytäntöjen kehittämistä ja uudistamista, joka tässä tapauksessa liittyy monikulttuurisen multisensorisen menetelmän kehittämiseen. Käytännön kokemuksesta nouseva tieto ei ainoastaan palvele

menetelmää vaan sen avulla olemme pyrkineet myös tunnistamaan omia ammatillisia vahvuuksiamme ja niin ikään rajoitteitamme. Tutkivan ja kehittämään tähtäävän työotteen luonnetta kuvaa usein kriittisyys, jolloin toimijat tarkastelevat omaa toimintaansa sekä toimintaa aluettaan kriittisesti. (Tiikkainen 2008.) Kriittisyyden aspekti on tutkimuksessamme ollut vahva taustavaikuttaja, sillä uskomme, että kriittisen reflektion kautta on mahdollista kehittää tarkoituksenmukaisemmin toimintaa. Kriittisyys ei ole vain tietoisesti esiin nostettu toiminnan kehittämisen työkalu vaan se on luonnollinen osa meidän molempien persoonaamme. Kriittisyys ajattelussamme näkyy muun muassa lähes jatkuvana asioiden ja ilmiöiden kyseenalaistamisena ja oman itsensä sekä ympäristön tarkkailuna. Myös pyrkimys selittää asioita ja löytää ilmiöiden taustalla vaikuttavia syy-seuraus - suhteita on ominaista meille molemmille. Asioiden tarkastelu useasta eri näkökulmasta sekä itsestäänselvyyksien ja liian suoraviivaisten johtopäätösten välttäminen ovat myös tässä opinnäytetyössä ohjanneet toimintaamme. Kriittisyys ei ole mielestämme asioiden vastustamista tai kielteisyyttä vaan kykyä kyseenalaistaa jo olemassa olevia tapoja perustellen sekä uusien vaihtoehtojen ja ratkaisumallien etsimistä ja kokeilua.

Koska kyseessä on toimintatutkimus, jossa olemme olleet sekä toimijan että tutkijan roolissa, on ollut aiheellista pohtia, miten nämä kaksi roolia tulisi yhdistää ilman, että tutkimuksen objektiivisuus ja luotettavuus olennaisesti kärsisivät. Vaikka olemmekin olleet itse ideoimassa ja toteuttamassa tiloja, on silti ollut tärkeää osata ottaa tietynlaista etäisyyttä tutkittavaan ilmiöön. Tästä syystä päätimmekin kerätä palautetta menetelmästä sekä asiakkailta että työntekijöiltä, sen sijaan, että olisimme tyytyneet pelkästään omien havaintojemme ja kokemustemme analysoimiseen. Vaikka olemmekin aineistonkeruumenetelmien kautta pyrkineet saamaan laajempaa perspektiiviä menetelmään, on aina vaarana, että tutkijoiden ennakkolettamukset ja -pyrkimykset ohjaavat tiedostamatta tulosten tulkintaa ja johtopäätöksiä. Tästäkin syytä haluamme korostaa kriittisen ja itsereflektiivisen työotteen merkitystä tutkimus- ja kehittämistyössä. (Tiikkainen 2008.)

6 LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Opinnäyetyössämme tutkimustoiminta keskittyy lähinnä multisensorisen tilan toimivuuden arviointiin, sen sijaan että tutkisimme tiettyä ihmisryhmää tai henkilöä. Kyselylomakkeiden avulla pyrimme keräämään tietoa multisensorisen tilan käyttökelpoisuudesta sekä sen mahdollisista kehittämis ehdotuksista. Koska tutkimuksemme keskittyi metodin tutkimiseen ihmisten sijaan, emme hakeneet Vantaan kaupungilta tutkimuslupaa. Pohdimmekin paljon olisiko tutkimuslupa ollut aiheellinen, ja olisiko se antanut meille enemmän vapauksia toimia. Vaikka opinnäyetyömme onkin luonteeltaan sellainen, jossa ei käsitellä ihmisten yksityis- tai arkaluonteisia asioita, niin olemme keränneet palautteen sekä asiakkailta, että työntekijöiltä anonyymisti ja käsitelleet ne luottamuksellisesti.

Laadullisessa tutkimuksessa on oleellista sen myöntäminen, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline. Luotettavuuden kriteeri onkin tutkija itse ja siitä johtuen luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, laadullisessa tutkimuksessa ei tavoitella yleistettävyyttä eikä tutkimuksen aineisto pyri olemaan edustava otos perusjoukosta. Täten aineiston laatu laadullisessa tutkimuksessa näyttäytyy toisenlaisena kuin määrällisessä tutkimuksessa. Laadullisen tutkimuksen tulkintaa ei myöskään voida koskaan täysin irrottaa tutkijan persoonallisesta näkemyksestä. Näin ollen tulkintaa ei voida sinällään toistaa tai siirtää toiseen kontekstiin. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 215-220.)

Opinnäytetyöprosessissa olemme halunneet kiinnittää erityistä huomiota empiirisen tutkimuksen huolelliseen raportointiin. Olemme pyrkineet olemaan mahdollisimman rehellisiä kuvaillessamme prosessia ja käyttämiämme tutkimusmenetelmiä sekä tehdessämme päätelmiä tutkimusaineistosta. Raportoidessamme prosessista ja sieltä nousseista tuloksista olemme pyrkineet kiinnittämään huomiota johdonmukaisuuteen. Johdonmukaisuus tutkimuksessamme tarkoittaa mahdollisimman tarkkaa ja selkeää kuvausta, jonka toivomme niin sisällöllisesti kuin rakenteellisestikin ilmenevän tästä raportista. Tutkimuksen luotettavuuteen olemme pyrkineet vaikuttamaan myös perustelemalla tekemämme valinnat liittyen esimerkiksi valitsemiimme aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiin sekä muihin ratkaisuihin, joita olemme prosessin eri vaiheissa tehneet.

Tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta eli tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksestamme saamia tuloksia tai päätelmiä voidaan mielestämme pitää varsin reliabeleina, sillä päätelmät ja johtopäätökset eivät perustu ainoastaan yhden henkilön havaintoihin ja tulkintoihin vaan olemme molemmat pääty-

neet samanlaisiin tuloksiin. Lisäksi ulkopuolisilta kerätty palaute tukee omia havaintojamme. Tutkimuksen validiteetti viittaa tutkimusmenetelmän kykyyn mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Tähän liittyen olemme pohtineet muun muassa laatimiemme kyselylomakkeiden ymmärrettävyyttä, kysymysten asettelua sekä niiden hyödynnettävyyttä aineistoa analysoitaessa. Kysymyksiä laatiessamme yritimme välttää liian teoreettisia ja ammattispesifejä termejä, jotta yhteinen ymmärrys käsitteistä ei kärsisi. Pyrimme myös kertomaan tiloissa vierailijoille opinnäytetyöstämme, sen tarkoituksesta sekä tutkimamme menetelmän taustalla olevasta ideasta. Voidaan kuitenkin pohtia, olisiko joitain kyselylomakkeissa käytettyjä termejä voitu vielä yksinkertaistaa tai muuttaa selkeämpään muotoon. Toisaalta, vaikka kysymykset laadittaisiin hyvinkin yksinkertaisiksi, on aina olemassa riski, että ihmiset tulkitsevat niitä hieman eri tavoin. Vastausten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että yhteinen ymmärrys käytetyistä käsitteistä meidän tutkijoiden sekä vastaajien välillä on säilynyt. (Hirsjärvi & kump. 2007, 226.)

Raportoinnissa olemme pyrkineet esittämään tutkimuksesta saamamme tulokset rehellisesti ja avoimesti. Avoimuutta olemme halunneet korostaa muun muassa lisäämällä tekstiin suoria lainauksia kyselylomakkeista sekä tuomalla rehellisesti julki kriittisetkin näkemyksemme. Koska laadullisissa tutkimuksissa korostuu tutkijan tulkinta, on selvää, ettei ole olemassa mitään yhtä tulkinnallista totuutta. Tulkintaan vaikuttavat aina tutkijan oma näkemys, ennakkoletukset, tunteet ja intuitio. (Hiller-Ikonen 1999.)

Tutkimuksen luotettavuutta lisää sattumanvaraisesti valikoidut asiakkaat, joille palaute- tai kyselylomake tiloissa vierailujen aikana jaettiin. Jos asiakkaan suomenkielentaito oli puutteellinen tai hän muuten tarvitsi apua, olimme valmiita auttamaan lomakkeen täytössä. Näin tapahtui yhden maahanmuuttaja-asiakkaan kohdalla, jonka suomenkielentaito oli melko sujuvaa, mutta, joka kaipasi apua aikataulullisista syistä. Laadullisissa tutkimuksissa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, eikä se ole ollut tarkoituksena tässä työssä. Olemme pikemminkin pyrkineet kuvamaan multisensorista tilaa ilmiönä, ja yrittäneet ymmärtää, sekä tulkita sen toimivuutta ja mahdollisia kehitysehdotuksia. Vaikka määrällisesti emme ole keränneet kyselylomakkeita paljon, tuottivat ne kuitenkin hyvin samankaltaisia tuloksia keskenään. Vaikka olisimme keränneet palautetta useammilta henkilöiltä, niin uskomme että emme olisi saaneet tutkimusongelman kannalta oleellista tietoa enempää. Tämäkin määrä kyselylomakkeita alkoi toistaa itseään ja uskomme aineiston olleen riittävää. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 70-92.)

Laadullisessa tutkimuksessa tiedonantajien, tässä tapauksessa avoimen päiväkodin asiakkaiden ja työntekijöiden, vapaaehtoisuus, henkilöllisyyden suojaaminen sekä luottamuksellisuus ovat eettisesti tärkeitä periaatteita. Eettisyyttä tarkasteltaessa tulisi myös pohtia, mikä on tutkijan rooli suhteessa tiedonantajiin. (Janhonen & Nikkonen 2003, 39.) Tutkimusta tehdessä

tulee eettiset periaatteet pitää mielessä kaikissa tutkimuksen eri vaiheissa. Jotta tutkimus olisi eettisesti hyväksyttävä, on tutkimuksenteossa noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä. Tieteellisten menettelytapojen noudattamisesta on olemassa erinäisiä ohjeita, joilla pyritään ohjaamaan ja valvomaan tutkimusten asianmukaisuutta ja eettisyyttä. Peruslähtökohtana tutkimuksissa tulee olla ehdoton ihmisarvon kunnioittaminen. Ketään ei saa pakottaa osallistumaan tutkimukseen ja osallistuvat tulee perehdyttää tutkimuksen tarkoitukseen ja luonteeseen. Tällä pyritään estämään ihmisten manipulointi tutkimuksissa. (Hirsjärvi & kump. 2007, 23-27.)

Vaikkei tutkimuksessamme käsitellä ihmisten yksityis- tai arkaluontoisia asioita, on kuitenkin selvää, että eettiset kysymykset nousevat aina tavalla tai toisella tarkastelun kohteeksi, kun ollaan tekemisissä ihmisten kanssa. Eettisyys ei liity silti ainoastaan ihmisten väliseen yhteistoimintaan, vaan se tulee huomioida myös tutkimustyön muissa vaiheissa. Opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa, olemme pyrkineet olemaan rehellisiä ja toimimaan eettisten periaatteiden mukaisesti. Jos pohditaan eettisyyden olemusta, on mielestämme tarpeetonta liikaa korostaa esimerkiksi tutkimus- tai ammattietikkaa suhteessa muihin eettisiin kysymyksiin. Lopujen lopuksi kaikkeen inhimilliseen toimintaan tulisi sisältyä eettisyys ja eettisten näkökulmien pohdinta ja huomioon ottaminen. Jos halutaan puhua erikseen esimerkiksi tutkimusetiikasta, on keskeistä se, minkälainen toiminta on tutkimusta tehtäessä eettisesti hyväksyttävää tai suositeltavaa.

7 PROSESSIKUVAUS

7.1 Toimintatutkimus opinnäytetyöprosessin taustalla

Toimintatutkimuksella pyritään parantamaan jo olemassa olevia käytäntöjä, sekä aktivoida ja kehittää niitä. Sillä tavoitellaan kohteen paranevaa käytäntöä, sekä ymmärrystä tilanteesta, jossa toimitaan. Multisensorisuuden yhdistäminen maahanmuuttajatyöhön on menetelmänä ja käsitteenä varsin uusi ja siihen kohdistunut tutkimus on ollut vähäistä. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli toiminnan järjestämisen lisäksi tuottaa tietoa multisensorisuudesta uudessa toimintaympäristössä. Toimintatutkimuksella ratkaistaan käytännön ongelmia erilaisissa yhteisöissä. Usein tutkija toimii itse osana käytäntöä ja yleensä toimintatutkimusta tehdään useampien ihmisten yhteistyönä. Lähtökohtana on, että työn ymmärtäminen ja kehittyminen syntyy pohdiskelun ja reflektion kautta. Toimintatutkimuksessa tutkija on osa tutkimuskohdetta, myös muut tutkimukseen osallistujat voivat osallistua sitä koskevaan analyysiin, tulkitaan ja koontiin. Toimintatutkimus on vaiheittainen prosessi, joka etenee pohdintana, keskusteluina ja neuvotteluina. Toimintatutkimuksessa edetään suunnittelun kautta toimintaan, jota sitten havainnoidaan ja muutetaan saatujen kokemusten perusteella. Opinnäytetyömme toi-

minnallinen osuus eteni aloitus- ja suunnittelupalaverien kautta itse toimintaan. Reflektion ja purkukeskustelujen myötä pyrimme tiedostamaan toiminnassa esiintyviä puutteita sekä kehittämistarpeita ja tämän kautta kehittämään tulevia toimintakertoja. Myös asiakkailta tullut suora ja välitön palaute sekä spontaanit reaktiot ja niiden analysointi vaikuttivat toimintaamme jatkossa. (Syrjälä & kump. 1995, 30-35.)

7.2 Kohderyhmä

Opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden kohderyhmänä toimi Vaskikellon avoimen päiväkodin asiakasperheet, niin lapset kuin aikuisetkin. Asiakasperheet koostuivat sekä kantasuomalaisista, että maahanmuuttajista kuin myös monikulttuurisista perheistä. Maahanmuuttaja-koordinaattori Pirkko Matkaselkä ehdotti ideaa hankkeelle ja näin alkoi yhteistyö Vaskikellon avoimenpäiväkodin ja Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen välillä. Vaikka multisensoriset tilat suunniteltiin pääasiassa avoimen päiväkodin asiakkaille, päätimme laajentaa niiden markkinointia myös avoimen päiväkodin vieressä sijaitsevaan neuvolaan sekä Kaivokselan päiväkotiin. Koska neuvolassa asioi paljon myös maahanmuuttajataustan omaavia lapsiperheitä, tuntui tilojen markkinoiminen sitä kautta järkevältä. Avoimien ovien vuoksi tiloissa vieraili lisäksi muun muassa ryhmä alueen päiväkotien johtajia.

Avoimien päiväkotien toimintaidea perustuu aktiiviseen yhdessäoloon, jossa vanhemmat huolehtivat lapsistaan. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat vaihtoehdon lasten kokopäivähoidolle. Toiminta on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja heitä kotona hoitaville vanhemmille. Vanhemmilla on mahdollisuus tavata muita perheitä ja näin ollen kasvattaa sosiaalista verkostoaan ja luoda ystävyys-suhteita. Avoimien päiväkotien toiminta on maksutonta ja se muovautuu vanhempien toiveiden mukaan yhdessä henkilökunnan kanssa. (Vantaan kaupunki. Päivähoito 2009.)

Avoimien päiväkotien toiminta koostuu yleensä vapaasta yhdessäolosta, leikistä, kädentaidoista, musiikki- ja liikuntahetkistä sekä erilaisista teematapahtumista. Avoimet päivähoitoyksiköt tekevät omat viikko- ja kuukausisuunnitelmansa tulevasta ohjelmastaan. Päivähoitoyksiköt tarjoavat myös ammatillista tukea ja apua lapsen kehitykseen ja kasvatukseen sekä arjenhallintaan liittyen. (Vantaan kaupunki. Päivähoito 2009.)

Monikulttuurisen multisensorisen menetelmän tarkoitus jakautuu sekä maahanmuuttajien oman kulttuurin tukemiseen, että kaikkien asiakkaiden kulttuurien tuntemuksen vahvistamiseen. Tästä syystä ei kohderyhmää ollut tarkoituksenmukaista rajata esimerkiksi ainoastaan maahanmuuttajiin. Avoin päiväkoti toimintaympäristönä loi puitteet koko perheen osallistumiselle ja osallistamiselle. Kansainvälisyyskasvatuksen näkökulmasta on suotavaa auttaa lapsia ymmärtämään erilaisuutta ja kehittää heidän kykyään toimia monikulttuurisessa maail-

massa. Tässä on aikuisilla merkittävä rooli, joten vanhempiakaan ei tule unohtaa kansainvälisyyskasvatuksessa. Tiloissa vieraillessaan lapset saivat mahdollisuuden yhdessä vanhempiensa kanssa tutustua eri kulttuureihin aistejaan hyväksi käyttäen. Maahanmuuttajien sekä monikulttuuristen perheiden näkökulmasta tilat ja niiden toteuttamiseen osallistuminen antoi mahdollisuuden tuoda omaa kulttuuriaan tunnetuksi avoimessa päiväkodissa. Lähtökohtana oman kulttuurin tukemissa oli maahanmuuttaja-asiakkaan kokemus palaamisesta kotimaansa aistimaisemiin.

7.3 Toiminnan suunnittelu

Kiinnittyminen Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeeseen käynnisti välittömästi opinnäytetyöprosessimme. Aikaa aiheeseen päättymisen ja toiminnallisen osuuden aloittamisen välillä oli hyvin vähän, joten toiminnan suunnittelu oli aloitettava saman tien. Koska hankkeen tavoitteet ja monikulttuurinen multisensorinen tila menetelmänä olivat meille ennalta melko tuntemattomia, tuli niihin ensin perehtyä ja hankkeen toimintaidea sisäistää. Ensimmäinen varsinainen suunnittelupalaveri pidettiin jo maaliskuun 2009 alussa Myyrmäen neuvolan tiloissa, vain muutama viikko sen jälkeen kuin kiinnittyminen hankkeeseen oli tapahtunut.

Toiminnan suunnittelu oli pääasiassa meidän opinnäytetyön tekijöiden vastuulla, mutta tiivistä yhteistyötä tehtiin Vaskikellon avoimen päiväkodin sekä Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen toimijoiden kanssa. Lisäksi yksi Vantaan kaupungin maahanmuuttajakoordinaattoreista osallistui aloituspalaveriin. Edellä mainittujen tahojen lisäksi suunnitteluun osallistuivat myös kaksi sosionomiopiskelijaa Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Heidän omat opintonsa linkittyivät luontevasti toimintaympäristöön, jossa moniaistiset tilat toteutettiin. Myöhemmin kunkin tilan yksityiskohtaisempaan suunnitteluun ja niin ikään toteutukseen osallistui vapaaehtoisia asiakasperheitä Vaskikellon avoimesta päiväkodista.

Koska monikulttuurinen multisensorinen tila toteutettiin pilottina avoimeen päiväkotiin, lähdettiin suunnittelussa liikkeelle varsin tyhjältä pöydältä. Hankkeen sisällä oli aikaisemmin toteutettu vastaavanlaisia eri kulttuureihin keskittyneitä aistiympäristöjä, mutta toisenlaisissa toimintaympäristöissä ja erilaisille asiakaskunnille. Nyt oli otettava huomioon myös varhaiskasvatuksen näkökulma, sillä asiakkaisiin kuului myös hyvin pieniä lapsia. Suunnittelusta teki haasteellisen myös se, että avoimen päiväkodin asiakaskunta oli meille ennalta tuntematon, eikä heidän sitoutumisastettaan voitu etukäteen arvioida. Aikataulun joustamattomuuden vuoksi, tutustuminen Vaskikellon avoimeen päivähoitoyksikköön jäi varsin pintapuoliseksi eikä henkilökohtainen tutustuminen sen asiakkaisiin ollut mahdollista. Näin ollen yksikön henkilökunnan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys kasvoi entisestään. Aikataulun kiire syntyi sen vuoksi, että kesä oli tuloillaan ja avoimen päiväkodin loppukevään toiminta on paljolti ulkolupainotteista ja se olisi saattanut vaikuttaa heikentävästi asiakkaiden kiinnostukseen tiloja

kohtaan. Kesäisin avoin päiväkotitoiminta on puolestaan suljettu ja oman valmistumisaikataulun kannalta tilojen toteuttamista ei myöskään kannattanut jättää seuraavaan syksyyn. Tästä johtuen päätimme toteuttaa opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden jo huhtikuussa, melko kiireisestä aikataulusta huolimatta.

Toiminnan suunnittelussa keskityttiin lähinnä pohtimaan, miten asiakkaiden osallisuus ilmeni tilojen toteutuksessa. Asiakaslähtöisyyden periaatteen toteutuminen oli koko suunnittelun punainen lanka, jonka ympärille kaikki muu tuli rakentaa. Asiakkaiden osallisuuden korostamisen lisäksi, tuli toki pohtia tilojen käytännön toteutusta ja niissä käytettävän materiaalin hankintaa. Materiaalin hankinnan lisäksi keskusteltiin muun muassa siitä, minkä kokoinen tila tulisi kysymykseen sekä pohdittiin erilaisia tapoja stimuloida eri aisteja. Vaikka tarkoituksena oli, että tiloihin valittavat kulttuuriympäristöt lähtevät asiakaskunnasta ja heidän tarpeistaan ja kiinnostuksestaan, oli järkevää ideoida hieman jo etukäteen mahdollisia toteutettavia teemoja. Koska aikaa asiakkaiden mukaan innostamiseen, suunnitteluun, materiaalin hankintaan sekä itse tilojen rakentamiseen ei ollut paljon käytettävissä, oli hyvä, että taustalla oli valmiiksi ideoituja vaihtoehtoja siltä varalta, ettei halukkaita tilojen toteutukseen löytyisi päiväkodin asiakkaista. Lähtökohta tilojen toteuttamiseen oli kaiken kaikkiaan melko haasteellinen, sillä asiakkaiden osallistumisinnostusta ei voitu etukäteen arvioida ja toisaalta aikataulu oli hyvin vaativa ja teemahuoneiden toteutuspäivämäärät tuli vahvistaa jo hyvissä ajoin ennen toimintasesioita.

Teemapäivistä tiedottaminen ja tilojen markkinointi tapahtui mainosten ja suullisen viestinnän välityksellä. Jokaista tilaa varten suunnittelimme kyseistä kulttuuria karrikoiden kuvastavan mainoksen (ks. liitteet), joita kiinnitettiin Vaskikellon avoimen päiväkodin sekä Myyrmäen neuvolan tiloihin. Avoimen päiväkodin henkilökunta osallistui markkinointiin kertomalla tiloista asiakkailleen sekä informoimalla Kaivokselan päiväkotia sekä muita tahoja toteutettavista teemapäivistä. Halusimme panostaa mainosten visuaaliseen näyttävyys ja niiden kautta kiinnittää asiakkaiden huomio tiloihin.

7.4 Aikaisemmat kokemukset menetelmän käytöstä

Monikulttuuriset multisensoriset tilat ovat varsin tutkimatonta maastoa ja siihen liittyvää materiaalia on hyvin vaikea löytää. Moniaistisuus menetelmänä ei sinänsä ole uusi ilmiö, mutta sitä on käytetty metodina lähinnä vammaistyössä sekä jonkin verran vanhustyössä. Multisensorisuutta käsittelevät suomenkieliset julkaisut käsittelevätkin pääasiassa moniaististen menetelmien soveltamista vammaistyöhön ja puhtaasti monikulttuurista multisensorista menetelmää ei ole julkaisuissa käsitelty. Hämeen ammattikorkeakoulu on erikoistunut multisensorisia työmenetelmiä käyttävien aistiympäristöjen kehittämiseen ja suurin osa aikaisemmin toteutetuista opinnäytetöistä onkin lähtöisin sieltä. Vuonna 1997 vietettiin Euroopan unionin

rasisminvastaista teemavuotta, jolloin Suomessakin useissa kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettiin erilaisia monikulttuurisuuden kasvatushankkeita. Näiden hankkeiden puitteissa myös elämyksellisyys ja monikulttuurisuustyö kohtasivat. Kouluissa tutustuttiin vieraisiin kulttuureihin muun muassa musiikin, ruoanlaiton, tarinoiden sekä muiden elämysten kautta. Kokeemukset näistä hankkeista olivat positiivisia ja ne poikivat useita jatkoprojekteja. (Muukkonen 1998.)

Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen sisällä on toteutettu vuodesta 2007 lähtien erilaisia pilotteja, joissa yhdistyvät multisensorisuus ja monikulttuurisuus. Keväällä 2008 toteutettiin Tiedekeskus Heurekassa Elämyksiä Etelä-Amerikasta - tapahtuma, jonka tavoitteena oli aistien ja kokemuksen kautta tuoda eteläamerikkalaista kulttuuria näkyväksi. Lisäksi hankkeessa on toteutettu muun muassa somalialainen olohuone, Sambia-tila sekä vantaalaisessa päiväkodissa toteutetut omaa kulttuuria tukevat toimintatuokiot, joiden avulla pyrittiin kartoittamaan maahanmuuttajalasten käsityksiä ja kokemuksia heidän omasta kulttuuristaan.

Opinnäytetyön empiirisen osion peilaaminen teoriaan on osoittautunut haastavaksi, johtuen aiheeseen liittyvien aikaisempien tutkimusten vähäisyydestä. Lähdemateriaalia on ollut vaikea löytää ja löytyneet julkaisutkaan eivät varsinaisesti käsittele tutkimaamme ilmiötä. Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen myötä monikulttuurisuuden yhdistämisestä multisensorisiin menetelmiin saadaan uutta tietoa ja positiiviset tulokset menetelmän käyttökelpoisuudesta mahdollistavat sen soveltamisen myös uusiin toimintaympäristöihin.

8 MULTISENSORISET TILAT

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus muodostui kolmesta moniaistisesta tilasta, jotka toteutettiin Vaskikellon avoimessa päiväkodissa kevään 2009 aikana. Tilat toteutettiin noin kahden viikon välein ja esiteltävät kulttuurit olivat Suomi, Lähi-itä/Algeria sekä Intia. Tässä luvussa keskitymme kuvaamaan mahdollisimman tarkasti jokaista tilaa, tilojen toteutuksen eri vaiheita sekä näiden aistiympäristöjen kautta syntyneitä kokemuksia ja ajatuksia.

8.1 Suomi - tila

Ensimmäisenä rakensimme Suomi- tilan Vaskikellon avoimeen päiväkotiin 2.4.2009. Idea suomalaisen kulttuurin tilasta syntyi aloituspalaverissa. Avoimen päiväkodin työntekijä sekä maahanmuuttajakoordinaattori kokivat että suomalaisen kulttuurin esittely voisi olla hyvä ajatus avoimen päiväkodin maahanmuuttaja-asiakkaita ajatellen. Suomalaisen tilan rakentaminen tuntui meistä aluksi ajatuksena melko haastavalta. Oli jokseenkin vaikeaa miettiä, mikä meidän kulttuurissamme on oleellista, ja kuinka sitä voisi parhaiten käytettävissä olevilla materiaaleilla ilmentää. Suomalainen kulttuuri tuntui itsessään niin arkipäiväiseltä ja ”lähellä olevalta”, että siihen oli melko vaikeaa tarttua. Tässä vaiheessa prosessia ajatukset tilan luomisesta olivat melko sekavia. Tilan luominen tuntui haastavalta jo teknisen toteutuksen kannalta, mutta myös oman luovuuden ja ideointikyvyn osalta. Asiakkaiden osallisuus tilojen toteuttamisessa oli alusta alkaen yksi suurimmista haasteistamme ja pohdimmekin paljon osallisuuden merkitystä ja sen tärkeyttä.

Kuva 1. Suomi-tila

Suomalaisen- tilan suunnittelupalaveri pidettiin Vaskikellon avoimessa päiväkodissa 26.3.2009. Suunnittelupalaveriin osallistuivat neljä suomalaista asiakasäitiä, joille esittelimme tilan tarkoitusta, ja joiden kanssa yhdessä pohdimme mitä tila voisi sisältää. Äideiltä saimme ideoita elementeistä, joita tilassa voisi olla ja kuinka eri aistit tulisi huomioiduksi. Meidän tehtäväksemme jäi päättää mitä niistä voisimme toteuttaa ja kuinka se tehtäisiin. Äideiltä saimme ideoita esimerkiksi saunan ja joulumaan rakentamiseen, sekä ideoita tuoksuihin ja makuihin, joita tilassa voisi käyttää. Jokainen äiti osallistui tilan luomiseen tuomalla paikalle jotakin materiaalia sekä osallistumalla itse tilan rakentamisvaiheeseen. Äitien kanssa yhdessä tekeminen ei kuitenkaan toteutunut aivan haluamallamme tavalla, sillä tilan rakennusvaihetta siivitti kiireinen aikataulu. Kaivokselan päiväkodin lapsiryhmä oli kutsuttu tutustumaan tilaan jo aikaisin aamulla, joten tila oli saatava valmiiksi mahdollisimman nopeasti. Näin ollen jouduimme rakentamaan tilan melko valmiiksi jo ennen äitien saapumista avoimeen päiväkotiin.

Yhteistyö Vaskikellon avoimen päiväkodin kanssa sujui suhteellisen hyvin siihen nähden, että tämä oli ensimmäinen toteutuskerta ja kaikille uusi tilanne. Yhteistyö oli asiallista ja ilmapiiri oli mukava. Avoimen päiväkodin henkilökunta oli ystävällistä ja auttavaista. Saimme apua käytännön toteutukseen sitä tarvitessamme. Henkilökunta ei kuitenkaan liiemmin puuttanut tai ohjeistanut meitä, vaan saimme vapaat kädet toimia parhaaksi katsomallamme tavalla. Informaation kulussa olisi voinut olla hieman parannettavaa puolin ja toisin. Esimerkiksi meillä ei ollut tietoa Kaivokselan päiväkotiryhmän kutsumisesta paikalle niin aikaisin aamulla, ja koimme sen vaikuttavan negatiivisella tavalla tilan rakentamiseen ja asiakaslähtöisyyden toteutumiseen. Jouduimme kiirehtimään tilan rakentamisessa niin, etteivät kaikki äidit ehtineet tulla ajoissa paikalle. Henkilökunta mainosti multisensorista tilaa avoimen päiväkodin asiakkaille toimintapäivänä, mikä taas osaltaan helpotti meitä keskittymään vain tilan rakentamiseen ja siellä toimimiseen.

”Ai että tuoksuu hyvälle! (terva)”

”Tosi hieno juttu, nähty vaivaa”

Multisensorinen Suomi - tila koostui suomalaisen kulttuurin esittelystä. Olimme kehittäneet jokaiselle aistille jotain suomalaisuudelle perityypillistä ärsykettä. Rakensimme yhdessä äitien kanssa tilaan pienen joulumaan, saunan ja heijastimme videotykin avulla yhdelle seinälle suomalaisen maisemakuvan. Taustalla soi suomalaisten lintujen laulua ja olimme keränneet myös luonnontuotteita esille; esimerkiksi havunoksia, kiviä ja sammalta. Tilassa tuoksui saunavihta ja tuoksupulloihin laitoimme muun muassa koivun sekä tervan tuoksua. Makuu- ja tuoksu-aiomia stimuloimme suomalaisilla marjoilla ja vihanneksilla. Ympäri huonetta ripottelimme suomalaista lastenkulttuuria, esimerkiksi muumihahmoja, sekä Muumi- ja Koirämäki kirjallisuutta. Lapsille rakensimme askartelupöydän, jossa oli mahdollisuus värittää muumivärityskuvia. Eri-

laisilla lakanoilla ja Marimekon kankailla yritimme luoda tilasta tunnelmallisen. Tilan materiaalit koostuivat suurimmilta osin omista ja lähipiirimme tavaroista, ja asiakasäidit toivat mukaan jotain rekvisiittaa, esimerkiksi halkoja tai suomalaisia marjoja syötäväksi. Joitakin hankintoja jouduimme kuitenkin tekemään tilaa varten ja käytännön toteutuksen kannalta meidän piti lainata muun muassa kannettavaa tietokonetta sekä videotykkiä koululta. Jokaiselle tilan toteutuskerralle oli määritelty pieni budjetti joitakin tarvittavia hankintoja sekä ruokatarvikkeita varten.

”Oih! Olisipa jo joului!”

”Ja totta kai muumeja!”

Kuva 2. Suomi-tila. Suomalaista lastenkirjallisuutta

Suomi huoneen rakentaminen oli haastavaa jo siitäkin syystä, että se oli ensimmäinen kerta, kun toteutimme sen käytännössä. Rakennusvaiheessa meitä oli auttamassa Diakonia-ammattikorkeakoulun kaksi sosionomiopiskelijää sekä avoimen päiväkodin sosionomiharjoittelija. Heistä oli suuri apu rakennusvaiheessa, sillä kiire oli melkoinen ja työtä oli paljon.

Tila onnistui mielestämme hyvin odotuksiimme nähden. Emme olleet alun perin järin innostuneita Suomi-tilasta ja koimme sen haastavana. Emme onnistuneetkaan luomaan tilasta yhtä tunnelmallista kuin kahdesta myöhemmästä tilasta. Saimme positiivista palautetta sekä asiakailta että avoimen päiväkodin henkilökunnalta, mutta itse olimme varsin kriittisiä toteutusta arvioidessamme. Periaatteessa mikään ei epäonnistunut, mutta jossain määrin tila oli kolkon oloinen. Toisaalta omasta tutusta kulttuurista ei voikaan luoda itselleen samalla tavalla eksoottisen tuntuista ja säväyttävää tilaa kuin vieraammista. Suomi-tilassa moniaistisuus toteutui kuitenkin erinomaisesti jokaisen aistin osalta. Lisäksi tila herätti asiakkaissa kiinnostusta menetelmää kohtaan ja se toimi ikään kuin mielenkiinnon herättäjänä tulevia teemapäiviä

ajatellen. Suomi-tilassa kävi vierailijoita kaiken kaikkiaan 51. Heistä lapsia oli 32 ja aikuisia 19.

Suomi-tilan suunnittelupalaveriin osallistui neljä äitiä ja jokainen heistä osallistui jollain tavalla myös rakentamiseen. Asiakslähtöisyys toteutui kohtalaisesti ensimmäisellä kerralla. Vaikka äitejä lukumääräisesti olikin usea, ei heistä kuitenkaan huokunut intoa tai kiinnostusta samalla tavalla kuin kahteen jälkimmäiseen tilaan osallistuneista äideistä. Suomi-tilan äideille tällaiselle tilan rakentamiselle ei ollut ehkä niinkään tarvetta. Oman kulttuurin tukemisen sekä maahanmuuttajien asiakslähtöisyyden kannalta tämä Suomi-tila ei onnistunut parhaalla mahdollisella tavalla, mutta toisaalta kulttuurikasvatuksen näkökulmasta tila oli onnistunut. Jälkeenpäin voi pohtia olisiko Suomi-tilaa kannattanut rakentaa lainkaan, sillä tämän projektin perimmäinen ajatus ei ehkä aivan toteutunut siinä. Periaatteena on tuoda maahanmuuttajan omaa kulttuuria esiin ja vahvistaa tämän kulttuurista identiteettiä ja -perimää, kun tässä tapauksessa se kääntyikin suomalaisen kulttuurin ominaispiirteiden esittelyyn.

Kuva 3. Suomi-tila. ”Sauna”

8.2 Lähi-itä/Algeria - tila

Toinen teemapäivä toteutettiin perjantaina 17.4.2009. Teemana oli Lähi-itä/Algeria ja yhden maan kulttuurin sijaan esittelimme laajemmin koko arabimaailman perinteitä ja tapakulttuuria. Jo ensimmäisessä suunnittelupalaverissa nousi Lähi-itä - teema esille, sillä materiaalinhankinnan kannalta sen toteuttaminen tiukallakaan aikataululla ei tuntunut liian haastavalta. Toisen opinnäytetyön tekijän yhteydet Lähi-itään varmistivat ainakin kohtuullisen esi-neistön sekä Lähi-itä-tietouden. Koska pilotoimamme menetelmän lähtökohta lepää asiakslähtöisyydessä, oli tärkeää kartoittaa avoimen päiväkodin asiakaskuntaa ja sieltä nousevaa halukkuutta osallistua tilojen luomiseen. Aikaisemmin toteutetun Suomi - tilan yhteydessä saimme innostettua erään algerialaisen miehen kanssa perheen perustaneen suomalaisäidin

mukaan suunnittelemaan Lähi-itä/Algeria - tilaa. Hänen kauttaan tilan toteuttamiseen osallistui myös Algeriasta kotoisin oleva avoimen päiväkodin asiakas.

Lähi-itä - teeman suunnittelupalaveri pidettiin Vaskikellon avoimessa päiväkodissa maanantaina 6.4.2009. Palaveriin osallistuivat toinen opinnäytetyön tekijöistä, toisen ollessa sairaana, kaksikulttuurisen perheen suomalaisäiti yhdessä hänen esikouluikäisen poikansa kanssa sekä Algerialaistaustainen äiti. Suunnittelupalaveri kesti noin kaksi tuntia ja sen aikana ideoiitiin tarvittavat materiaalit, joissa tuli huomioida kaikkien aistien stimulointi, ja lisäksi palaverissa myös jaettiin materiaalin hankintavastuu. Algerialainen nainen puhui ainoastaan arabiaa, joten suomalaisen äidin sujuva arabiankielentaito oli suureksi avuksi kommunikaation kannalta. Suunnittelupalaverin jälkeiset ajatuksemme olivat hyvin positiivisia ja odotuksemme tilan toimivuudesta ja onnistumisesta olivat korkealla. Erytisen tyytyväisiä olimme avoimen päiväkodin asiakkaiden osallisuuteen, sillä asiakkaiden osallistumista ei siinä toimintaympäristössä voi pitää itsestään selvyytenä.

Kuva 4. Lähi-itä-tila. Tuoksuja, mausteita ja esineitä Lähi-idästä

Materiaalia saimme kokoon kiitettävästi Lähi-itä - teemahuoneeseen. Esineitä, kuvia, tuoksuja ja musiikkia oli omasta takaa melko paljon ja ystäväpiirin monikulttuurisuus oli eduksi tässäkin suhteessa; saimme lainatuksi heiltä muun muassa arabialaisia perinneasuja, mausteita, esineitä, kankaita ja arabiankielisiä lastenkirjoja. Avoimen päiväkodin kaksi asiakasäitiä kantivat kortensa kekon tuomalla paikalle algerialaisia naisten- ja lastenvaatteita, kirjoja, kuvia, kankaita ja tekokukkia. Lisäksi toinen äideistä oli valmistanut algerialaista taatelikakua maistettavaksi. Taatelikakun lisäksi tarjoilimme tilassa vierailijoille haudutettua minttu-teeä, pistaasipähkinöitä sekä kuivattuja taateleita. Hajuaistia varten olimme varanneet kardemummaa ja muita mausteita, arabialaista kahvia, kuivattua minttua ja Kuwaitista tuotua santelipuuta sisältävää huonetuoksua, jota käytetään yleisesti paljon Lähi-idän alueella.

”Rauhoittava, värit toivat iloa, hajut pehmeitä, mukavaa kun sai maistella.”

”Rauhallinen tunnelma.”

Kuva 5. Lähi-itä-tila. Algerialaista taatelikakkua, pistaasipähkinöitä ja minttuteetä

Huoneen takaseinälle heijastimme koko seinän peittävän kuvan, jossa vuorottelivat aavikko, kameli, moskeija ja erilaiset maisemat. Taustalla soi arabialainen musiikki, joka oli olennainen osa tuhannen ja yhden yön tunnelman luomisessa. Tuntoaistia varten olimme ostaneet hienointa hiekkaa, jota käytetään myös lasipuhalluksessa. Lapset saivat tunnustella hiekkaa, jossa asteli kameli, samalla kun lämpöpuhallin puhalsi ”aavikolle” kuumaa ilmaa. Huoneen seinät peitimme itämaisilla verhoilla ja kankailla, ja lisäksi meillä oli tauluja, jotka sisälsivät arabialaisia kirjoituksia.

Tilan luominen ja materiaalin esillepano kesti noin 1-1 ½ tuntia. Aloitimme tilan rakentamisen aamulla klo 8.00 ja Kaivokselan päiväkotiryhmä oli kutsuttu paikalle jälleen kello yhdeksäksi. Mielestämme tilan rakentamiseen varattu aika ei ollut riittävä ja kiireinen aikataulu aiheutti meille stressiä ja paineita. Saimme tilan kuitenkin lähestulkoon valmiiksi ennen lapsiryhmän saapumista. Tila oli avoinna asiakkaille klo 9.00-13.00, sillä perjantaisin avoin päiväkotikoti sulkee ovensa tavallista aikaisemmin. Asiakkaita tilassa vieraili päivän mittaan 58, joista aikuisia oli 30 ja lapsia 28.

Kokonaisuutena tila oli näyttävä, ja arabikulttuurin elementtejä oli sieltä helposti tunnistettavissa. Tilassa vierailijat kuvailivat tunnelmaa rauhalliseksi ja rauhoittavaksi. Multisensorisen tilan käyttö menetelmänä koettiin hyväksi tavaksi tutustua toiseen kulttuuriin. Ihmiset olivat innostuneita nimenomaan jokaisen aistin huomioimisesta ja kulttuurille tyypillisten ominaisuuksien välittämisestä useiden eri aistikanavien avulla. Eräs asiakas kuvaili tilassa vierailua

hyväksi ja edulliseksi tavaksi ”matkustaa” vieraaseen maahan. Toisella asiakkaalla tuli mieleen omat vuosien takaiset lomamatkat Turkkiin ja Tunisiaan. Asiakkaat myös tiedostivat tilan kautta paremmin sen, että ihmisillä on edelleen oma kulttuurinsa, vaikka ovatkin joutuneet jättämään kotimaansa taakseen ja muuttamaan vieraaseen maahan.

”Wau - onpas mukava tunnelma!”

”Kiva ”pako” arjesta.”

Multisensorisen tilan eri aistien huomioinnin merkitys korostui entisestään, kun tilassa vieraili ryhmä kuulo- ja puherajoitteisia aikuisia. Rajoitteistaan huolimatta heillä oli mahdollisuus aistia huoneen tunnelmaa, toimivia aistejaan hyväksi käyttäen. He olivat itse asiassa tavallista kiinnostuneempia tilasta ja käyttivät enemmän aikaa tutustuakseen siihen. Kun jonkin aistin toiminta on puutteellista, voidaan toisen aistin avulla välittää tietoa samasta ilmiöstä. Jokaisen henkilön aistit toimivat yksilöllisesti ja aistivaikutelmat ovat aina osa siitä sosiaalisesta todellisuudesta, joissa aistihavaintoja tehdään. (Ala-Opas & Sirkkola 2005, 27). Lähi-itä - tilassa olisimme halunneet korostaa tuoksuja polttamalla hieman perinteistä bukkhour-tuoksua, mutta koska kyseessä oli hyvin pienillekin lapsille tarkoitettu ympäristö, oli suositeltavaa jättää voimakkaat tuoksut pois. Jotkut asiakkaista kuitenkin olisivat toivoneet juuri voimakkaampaa tuoksua astuessaan sisään tilaan.

Vaikka tila sai pääosin myönteistä palautetta, toivottiin asiakkaiden taholta kyseisen kulttuurin edustajia paikalle. Ihmiset olisivat mielellään kyselleet kulttuuriin kuuluvista asioista ja tavoista algerialaiselta tai toisen arabimaan edustajalta. Palautteessa ehdotettiin myös, että esimerkiksi kuvien avulla olisi voitu näyttää algerialaisia arkiaskareissaan; miten kättelevät, syövät ja niin edelleen. Eräs asiakas kuitenkin mainitsi saaneensa hyvän mielen siitä, että näki, kun kyseisen kulttuurin edustaja kävi katsomassa ja kuvaamassa tilaa. Koska oman kulttuurin tukeminen on menetelmän tausta-ajatuksena, olisimme toivoneet aktiivisempaa osallistumisastetta avoimen päiväkodin asiakkailta. Ilman asiakkaiden osallisuutta, menetelmän painopiste nojaa enemmänkin kulttuurikasvatukselliseen näkökulmaan, joka olikin vahvasti mukana jokaisessa multisensorisessa tilassa.

Kuva 6. Lähi-itä-tila

8.3 Intia - tila

Kolmanneksi ja viimeiseksi teema-huoneeksi valikoitui Intia. Intia oli Lähi-idän tapaan varsin luonnollinen valinta, sillä omasta takaa sekä lähipiiristä löytyi runsaasti Intia-aiheista materiaalia. Koska teemapäivien ajankohdat piti vahvistaa jo hyvissä ajoin, oli asiakkaiden osallisuus siinä vaiheessa vielä epävarmaa. Lähi-itä teemahuoneessa vierailleelle Intialaiselle äidille kerroimme opinnäytetyöstämme ja pilotoimastamme menetelmästä ja kysyimme hänen halukkuuttaan osallistua seuraavan tilan luomiseen. Hän osoitti kiinnostusta aiheeseen ja hänen kauttaan asiakaslähtöisyys loppujen lopuksi toteutuikin tässä tilassa.

Intia-tilan osalta avoimessa päiväkodissa pidettävä suunnittelupalaveri jäi väliin aikataulullisista syistä ja itse asiassa tilan teema varmistuikin vain vähän ennen tilan rakentamista. Intialainen äiti oli tuonut etukäteen Vaskikellon avoimeen päiväkotiin muun muassa intialaisia asuja, koruja, mausteita ja esineitä. Koska Intia on tunnettu kulttuurien kirjosta ja se on useiden eri uskontojen, kielten ja kulttuurien sulatusuuni, oli tilassa edustettuna useampia eri kulttuureja Intiasta. Tilan rakennusvaiheessa intialainen äiti ei ollut itse läsnä, mutta myöhemmin samana päivänä hän viihtyi tilassa varsin pitkään. Hän oli innokas kertomaan esineistä, tuoksuista sekä musiikista, joka huoneessa soi. Hänen innokkuutensa oli meille merkki menetelmän toimivuudesta ja siitä, että sen avulla oli mahdollista nostattaa ihmisessä pintaan niitä tunteita, joita yksilöllä on, liittyen hänen omaan kotimaahansa ja kulttuuriinsa sekä niihin liittyviin muistoihin. Myös ilo siitä, että intialainen nainen sai mahdollisuuden kertoa ja esitellä omaa kulttuuriaan ja siihen liittyviä tapoja, oli selkeästi havaittavissa.

Kuva 7. Intia-tila. Intialaista tarjottavaa

Kuva 8. Intia-tila. Intialaisia naisten asuja

Edellisistä tiloista poiketen, Intia-huone luotiin toiseen päiväkodin liikuntasaleista, joka osoit-tautuikin oivaksi paikaksi tilan luomiselle. Sijainniltaan se oli myös toimiva, sillä avoimen päiväkodin ulko-ovi sijaitsi huonetta vastapäätä, joten sinne löysi helposti astuessa sisään rakennukseen. Tunnelmaltaan huone huokui intialaista eksotiikkaa ja runsaat värit sekä tuok-sut eivät jättäneet epäselvyyttä siitä, mistä maasta oli kysymys. Päivän mittaan tilassa vieraili yhteensä 65 henkilöä, joista aikuisia oli 27 ja lapsia 38.

”Mystiikka. Salaperäisyys. Rentouttava tunnelma.”

Avoimen päiväkodin asiakkaat kokivat tilan toimivana ja saivat sen välityksellä omien sano-jensa mukaan ”kokonaisvaltaisia tuntemuksia toisesta kulttuurista”. Tilan nähtiin vievän aja-tukset ja tunnelmat luontevasti Intiaan. Tilan tunnelmaa kuvailtiin mystiseksi ja salaperäisek-si. Tuoksut, maut ja lämpö koettiin rentouttavana ja tila toimi ”keitaana” arjen keskellä. Eräs maahanmuuttajaäiti viihtyi tilassa erityisen pitkään ja hän kuvaili kokemustaan ”spirituaali-

seksi matkaksi”. Hän kertoi tuntoaistin olevan itselleen hyvin tärkeä ja esineiden koskettelun hän koki erityisen miellyttäväksi. Asiakkaiden palautteesta kävi ilmi, että eri aistien tyydyttäminen koettiin tärkeäksi ja samalla oli helpompi ymmärtää maan kulttuuria, tapoja ja tyyliä, kun näki asiat niin sanotusti ”livenä”. Kulttuuri ja maan ominaispiirteet pystyttiin aistiin helpommin ja nopeammin kuin esimerkiksi kirjaa luettaessa tai videota katsottaessa. Monet kokivat myös oppineensa jotain uutta muun muassa ruoasta, vaatetuksesta, koruista sekä tuoksuista.

”Uskomatonta! Tuntoaisti minulle tärkeä. Mahtavaa!

”Oli ihanaa, täydellistä!”

Kuva 9. Intia-tila

Kuva 10. Intia-tila

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Opinnäytetyössämme keskityimme tarkastelemaan pilotoimaamme menetelmää lähinnä kahden eri teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta: oman kulttuurin tukemisen sekä kansainvälisyyskasvatuksen näkökulmasta. Arviointi on aina enemmän tai vähemmän subjektiivista ja siihen vaikuttavat muun muassa arvioijan motiivit, taustatiedot, olettamukset, tavoitteet ja päämäärä. Omaa toimintaa arvioidessaan on erityisen vaikea toimia objektiivisesti, jolloin ulkopuolisten palaute nousee tärkeään rooliin. Arvioidessamme multisensorisen menetelmän toimivuutta, tilojen onnistumista ja omaa rooliamme koko prosessissa, olemme pyrkineet tarkastelemaan asiaa useista eri näkökulmista.

Tässä luvussa pohdimme monikulttuurisen multisensorisen menetelmän toimivuutta tutkimuskysymyksemme valossa. Tarkastelemme, miten oman kulttuurin tukeminen sekä kansainvälisyyskasvatus toteutuivat menetelmän näkökulmasta ja miten avoin päiväkotitoimintaympäristönä pystyy vastaamaan näiden tavoitteiden toteutumisessa. Pohdimme millaisia mahdollisuuksia avoin päiväkotitoimintaympäristönä tarjoaa oman kulttuurin tukemiselle ja kansainvälisyyskasvatukselle. Niin ikään yritämme pureutua niihin haasteisiin, joita kyseinen toimintaympäristö toiminnalle asettaa. Omien havaintojemme ja kokemustemme lisäksi olemme hyödyntäneet Vaskikellon avoimen päiväkodin asiakkaiden sekä työntekijöiden palautetta ja näkemyksiä. Uskomme, että yhdistämällä eri ryhmien näkökulmat, on mahdollista saada kokonaisvaltaisempi sekä luotettavampi näkemys toiminnan onnistumisesta sekä menetelmän hyödynnettävyydestä. Olemme lainanneet tekstiin sitaatteja opinnäytetyöpäiväkirjastamme sekä asiakkaiden ja työntekijöiden palautteista.

9.1 Oman kulttuurin tukemisen toteutuminen

Monikulttuurisen multisensorisen menetelmän avulla voidaan tukea yksilöiden omaa kulttuuria. Jo se, että ihmisen kulttuurista ollaan kiinnostuneita, viestittää arvostusta ja kunnioitusta toista ihmistä ja hänen kulttuuriperimäänsä kohtaan. Vieraassa maassa maahanmuuttajan mahdollisuudet toteuttaa omia kulttuurisia traditioitaan rajoittuvat usein kodin tai samanlaisen etnisen taustan omaavien piiriin. Avoimessa päiväkodissa toteutetun multisensorisen tilaprojektin avulla tarjottiin maahanmuuttajille tilaisuus tuoda omaa kulttuuriaan ja siihen liittyviä asioita esiin myös valtaväestön keskuudessa. Sen lisäksi, että he pääsivät muistelemaan kotimaataan, he samalla saivat esitellä itselleen tärkeitä asioita muille avoimen päiväkodin asiakkaille. Tilojen luomisessa mukana oleminen nähtiin erittäin tärkeänä ja kotouttamistakin edistäväenä kokemuksena niille asiakkaille, jotka olivat kyseisistä kulttuureista kotoisin. Menetelmän osallistavaa vaikutusta pidettiin hienona piirteenä ja tilasta huokuvan esillä olevan kulttuurin hyvien puolien kunnioittamisen nähtiin olevan suuri asia monelle kyseisestä maasta

kotoisin olevalle. Erilaisten kulttuurien arvostamisen ja kunnioittamisen koettiin välittyvän selvästi tilojen kautta. Tiloissa vierailijoiden kiinnostus ja innostus vieraita kulttuureja kohtaan oli niin selvästi havaittavissa, että mielestämme jo tämä kertoi siitä, miten pienillä asioilla voidaan vahvistaa yksilön kulttuurista identiteettiä.

”Sitä asiakkaan tyytyväisyyden ja hyvän olon tunnetta siitä, että hänet ja hänen lähtökulttuurinsa on huomattu ja arvostettu, ei voinut olla huomaamatta. Voi olla, että tämä ”kunnianosoitus” korvaa mahdollisesti monen muun hankalan tai ikävän asian, joita he mahdollisesti täällä Suomessa kohtaavat.”

”Tuon pienen kokemuksen saaminen muistutuksena heidän (maahanmuuttajien) lähtökulttuuristaan oli heille hyvin tärkeä.”

Maahanmuuttajien kotoutuminen ja oman kulttuurin tukeminen ovat sekä näkemyksemme, että aikaisempien tutkimusten mukaan yhteydessä toisiinsa. Jo laki määrittelee kotoutumisen prosessiksi, jossa tärkeää on säilyttää oma kieli ja kulttuuri, samalla kun osallistutaan yhteiskunnan toimintaan (L 9.4.1999/493). Koska tutkimuksessamme toimintaympäristönä oli avoin päiväkotitoiminta, jossa toteutetaan varhaiskasvatustyötä, tarkastelimme menetelmää erityisesti lasten näkökulmasta. Päiväkoti-ikäiset maahanmuuttajalapsen lapset ovat tulleet maahan hyvin pieninä ja suuri osa lapsista on syntynyt Suomessa. Lisäksi usealla lapsella on kaksikulttuurinen tausta, toisen vanhemman ollessa suomalainen ja toisen maahanmuuttajataustainen. Onkin hyvin tärkeää, että lapselle luodaan myös päiväkodin taholta mahdollisuuksia vahvistaa kaksikulttuurista identiteettiään ja kokemus osoittaa, että monikulttuurinen multisensorinen menetelmä on yksi hyvä tapa tällaisten mahdollisuuksien luomisessa. Maahanmuuttajavanhemmat saavat yhdessä lastensa kanssa käsitellä itselleen merkityksellisiä asioita, samalla, kun lapset oppivat eri aistien kautta uusia, heidän kehittyvän identiteettinsäkin kannalta tärkeitä asioita. Tiloja suunniteltaessa ja toteutettaessa oli hienoa huomata, miten myös lapset innostuivat ideoimaan tiloja. Eräskin kaksikulttuurisesta perheestä tuleva poika osallistui äitinsä kanssa suunnittelupalaveriin tuoden omia ideoitaan aktiivisesti esille. Mielestämme tämä osoitti, että poika oli ylpeä taustastaan ja halusi myös jakaa kulttuuriaan ja kokemuksiaan Algeriasta muille avoimen päiväkodin asiakkaille. Sekä pojan ja äidin välille, että myös muiden suunnittelussa mukana olleiden välille syntyi hedelmällinen vuorovaikutustilanne. Äiti intoutui muistelemaan Algeriassa viettämänsä aikaa ja pohtimaan mahdollista paluuta tai vierailua maahan lähitulevaisuudessa.

”Koin onnistumisen tunnetta silloin kun algerialaisäiti ja -poika juttelivat keskenään Algeriasta ja kun pojasta saattoi aistia ylpeyden tunteen ja mielihyvän siitä, että olin kiinnostunut kuulemaan heidän perheensä elämänvaiheista ja muistoista” (ote opinnäytetyöpäiväkirjasta)

Tämä tilanne on hyvä esimerkki siitä, miten menetelmän avulla voidaan lisätä vuorovaikusta ja kuinka tällä voidaan luoda aitoja kohtaamisia kulttuurien välillä. Vuorovaikutustilanteessa toteutui myös kansainvälisyyskasvatuksellinen näkökulma, sillä keskustelussa avoimen päiväkodin henkilökunta ja opinnäytetyöntekijät saivat uutta tietoa sekä algerialaisesta elämäntavasta että arabikulttuurin piirteistä.

9.2 Kansainvälisyyskasvatuksen toteutuminen

Kansainvälisyyskasvatus sen osittaisessa merkityksessään toteutui mielestämme hyvin tilojen kautta. Koska kansainvälisyyskasvatus käsitteenä on hyvin väljä ja siihen voidaan laskea kuuluvaksi monia erilaisia merkityssisältöjä, ei voida yksioikoisesti sanoa, että menetelmän avulla saavutettiin kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteet. Olemme aikaisemmin määritelleet kansainvälisyyskasvatuksen tässä nimenomaisessa prosessissa ja onkin tarkoituksenmukaisempaa peilata käyttämäämme menetelmää suhteessa siihen. Havaintojen ja palautteen perusteella voidaan todeta, että menetelmä toimi ennen kaikkea elämyksien luojana ja vuorovaikutuksen lisääjänä. Huoneiden avulla katsottiin olevan helpompi tutustua eri kulttuureihin ja asiakkaiden uskottiin rohkaistuvan jatkossakin keskustelemaan ja kyselemään kulttuuriin liittyvistä asioista toisiltaan.

”Ainahan on mukava nähdä asiakkaiden välistä vuorovaikutusta - esillä olevan kulttuurin edustajan tunteikasta vuoropuhelua toisenlaisesta lähtökohdasta olevan kanssa.”

Multisensorisen monikulttuurisen tilan käyttöä menetelmänä kulttuuri- ja kansainvälisyyskasvatuksessa pidettiin käyttökelpoisena ja toimivana. Tiloista välittyvän tunnelman nähtiin kertovan ja selventävän paljon, samalla, kun sanojen rooli jäi vähäisemmäksi. Aistien monipuolinen hyödyntäminen koettiin tärkeäksi ja eri maiden tapakulttuurien tutuksi tekeminen aistien kautta oppimalla toimi hyvin. Työntekijöiden vastauksissa korostettiin tilan toteutusta arkisten asioiden puitteissa, jotka koskettavat meitä kaikkia: ruoka ja juoma, kauniit vaatteet ja esineet. Toisin sanoen ”koti” aiheena koettiin hyväksi ja kaikkia ihmisiä lähellä olevaksi. Myös työntekijät kertoivat oppineensa uusia asioita esiteltävistä kulttuureista. Menetelmän idea nähtiin erittäin monipuolisena ja moneen tilanteeseen sovellettavana ja se nähtiin käyttökelpoiseksi lähes kaikilla aloilla ja kaikkien ikäryhmien kanssa soveltaen.

Menetelmän koettiin vaikuttavan ennen kaikkea ihmisten asenteisiin. Lisäksi se toimi informaation välittäjänä ja keskustelun herättäjänä. Tilojen nähtiin helpottavan kyseisestä maasta kotoisin olevan kotoutumista sekä toisaalta tuovan muille tietoa vieraasta kulttuurista ja sitä kautta lisäävän ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta ihmisten välillä. Lisääntyvän tiedon uskottiin hälventävän ja jopa poistavan ihmisten välisiä ennakkoluuloja. Koska monikulttuurinen varhaiskasvatus - toimintamallin mukaan perheiden kulttuurin tulee näkyä ja kuulua päiväkodin

arkipäivässä, todettiin työntekijöiden palautteessa, että miksei näin ollen myös avoimessa päiväkodissa. Tilojen avulla katsottiin saatavan yhteistyötä aikaiseksi ja voitavan positiivisen kokemuksen kautta auttaa eri kulttuuritaustaisia ihmisiä kotoutumaan ja tuntemaan itsensä hyväksytyksi vallitsevassa toimintaympäristössä. Menetelmänä se osoitti, kuinka helpolla ja tavoitettavissa olevilla keinoilla voidaan tuottaa ihmisille elämyksiä. Multisensorisen tilan uskottiin toteuttavan yhdellä ja samalla kertaa tavoitteet, joita myös Moniku -hanke (Moni-kulttuurinen varhaiskasvatus 2007, 11) korostaa varhaiskasvatuksen toteuttamisessa: eri kulttuurien tulee näkyä ja kuulua päiväkodin arjessa eri kielinä, tapoina, lauluina, tavaroina, makuina ja tarinoina. Menetelmän vaikuttavuutta työntekijät katsoivat voitavan arvioida muun muassa sen mukaan, kuinka paljon se tuo kiinnostusta erilaista kulttuuria kohtaan ja kuinka paljon sen avulla voidaan lisätä ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta.

Tilat ja niissä vierailu synnytti keskustelua asiakkaiden ja työntekijöiden keskuudessa ja vielä jälkepäinkin ihmiset ovat muistelleet tilassa aistimiaan asioita. Tiloissa esillä olleet vieraat kulttuurit synnyttivät asiakkaissa kiinnostusta ja tämän myötä kysymyksiä. Asiakkaita kiinnosti tietää muun muassa, mitä esineet olivat, mikä on niiden tarkoitusperä, miten niitä käytetään ja mistä ne olivat peräisin. Erityisesti tuoksut ja maut tuntuivat kiinnostavan ja lapsille tärkeää oli saada tunnustella ja kosketella asioita. Musiikki sekä tilojen visuaalinen kokonaisuus tekivät vaikutuksen ihmisiin ja monet kokivatkin, että tilojen kautta he ikään kuin pääsivät matkustamaan toiseen maahan. Palautteen perusteella useat asiakkaat oppivat jotain uutta vieraasta kulttuurista ja tiloissa vierailu lisäsi heidän kiinnostustaan kyseisiä kulttuureja kohtaan. Asiakkaiden joukossa oli myös sellaisia, jotka eivät kokeneet oppivansa tilojen kautta varsinaisesti mitään uutta. Syyksi tähän nähtiin muun muassa se, että kokemus oli oppimisen kannalta liian lyhyt.

”..jotkut asiakkaat ovat kyselleet, koska tila on rakennettu ja milloin se puretaan... ryhmä päiväkodinjohtajia harmitteli sitä, että kovalla vaivalla rakennettu tila on asiakkaiden koettavissa vain muutaman tunnin ajan... eräs äiti kysyi, voisiko tilassa vieraillla vielä uudestaan myöhemmin..” (Otteita opinnäytetyöpäiväkirjasta)

”On sääli kun näin hieno tila puretaan niinkin lyhyen ajan jälkeen”

Joissain vastauksissa painotettiin erityisesti menetelmän vaikuttavuutta asenteisiin, jolloin yksittäisiin asioihin liittyvän tiedon lisäämistä ei pidetty niin tärkeänä. Pääpaino oli kokonaisvaltaisessa kohtaamisessa ja vuorovaikutuksen lisäämisessä. Asiakkaiden reaktiot ja muu palaute voidaan mielestämme tulkita niin, että kansainvälisyyskasvatus erityisesti kulttuurien tuntemuksen lisäämisen ja ennakkoluulojen hälventämisen näkökulmasta toimi hyvin.

Olemme yhtä mieltä Hilkka Pietilän (Pietilä 2003, 23-32.) kanssa siitä, että kansainvälisyyskasvatuksen syvempi tarkoitus voi toteutua vasta sitten, kun ihminen on omaksunut ensin yleismaailmallisen, ihmisoikeuksiin perustuvan arvomaailman ja oivaltanut, mistä ihmisenä olemisessa loppujen lopuksi on kysymys. Kulttuurien pintapuolinen ja stereotyyppioihin perustuva esittely ei tämän näkemyksen valossa toteuta kansainvälisyyskasvatuksen tarkoitusta. Mielestämme kuitenkin avoimessa päiväkodissa kokeilemamme menetelmä pyrki asiakaslähtöisyyden kautta saavuttamaan muutakin, kuin stereotyyppien vahvistamista tai yksinkertaista kulttuurien esittelyä. Ja ottaen huomioon, että asiakaskunta koostui suurimmaksi osin hyvin pienistä lapsista, joista nuorimmat olivat vauvaikäisiä, ei lähtökohdaksi voitu ottaa ihmisyyden olemuksen perimmäistä tuntemista.

9.3 Multisensorisuuden toteutuminen tiloissa

Multisensorisuuden perusidea toteutui tiloissa kiitettävästi. Jokaisella toimintakerralla kaikille aisteille oli omat virikkeensä, eikä niiden keksiminen tuottanut ongelmia. Tilojen toteutuksessa erityisesti hajua- ja makuaistit koettiin mieluisiksi ja esimerkiksi tuoksupullot ja mausteet vetosivat asiakkaisiin. Makuaistia stimuloitiin jokaisella kerralla paikallisilla maistiaisilla. Asiakkaissa nämä paikalliset maustet herättivät paljon mielenkiintoa ja muun muassa taatelikakusta ja sen valmistuksesta oltiin kiinnostuneita.

”Algerialainen äiti kehui hymyillen maustetun minttuteen makua ja sanoi sen maistuvan juuri oikealta algerialaiselta teeltä...”

”Päiväkotiryhmäläiset koskettelivat hiekkaa ja innostuivat leikkimään aavikolla kävelevällä kamelilla. Lapset silminnähdessä nauttivat hiekan koskettelusta ja lämpöpuhaltimen lämmöstä...” (otteita opinnäytetyöpäiväkirjasta)

Multisensorisuuden vaikutuksesta asiakkaat kertoivat saavansa kokonaisvaltaisia tuntemuksia vieraista kulttuureista ja palautteen mukaan niitä oli helpompi ymmärtää ja lähestyä aistihavaintojen kautta. Kirjatiedon ei uskottu olevan yhtä vaikuttavaa kuin omien aistihavaintojen kautta saatu kokemus.

Multisensorisia menetelmiä on käytetty aiemmin lähinnä vammaistyössä. Ne soveltuvat kuitenkin erinomaisesti moniin erilaisiin toimintaympäristöihin ja monikulttuurisuustyössäkin niitä voitaisiin mielestämme hyödyntää enemmän. Multisensoriset menetelmät tarjoavat monenlaisia mahdollisuuksia aistien kautta tapahtuvaan kokemiseen ja menetelmää voidaan soveltaa useisiin eri käyttötarkoituksiin. Maahanmuuttajien parissa tehtävässä työssä multisensorisuuden avulla voidaan esimerkiksi muistella lähtömaan tunnelmia ja kokemuksia. Kielellisistä syistä maahanmuuttajilla saattaa olla vaikeuksia ilmaista itseään ja tällöin mul-

tisensoriset menetelmät voivat tarjota ratkaisun ongelmaan. Vaikka kielitaitoa löytyisikin, on toisinaan vaikea ilmaista kaikkia ajatuksia ja tunteita sanoin. Esimerkiksi musiikin, äänien, tuoksujen ja makujen kautta voidaan tavoittaa jotain sellaista, mikä ei sanojen kautta olisi mahdollista. Vaikka maahanmuuttaja kuinka yrittäisi kuvailla toiselle jotakin tuoksua tai makua, ei kuulija ilman omakohtaista kokemusta kykene saavuttamaan kuvailtua aistielämystä.

Moniaistisia menetelmiä voidaan mielestämme käyttää hyvin laajasti eri asiakasryhmien parissa. Ne sopivat niin varhaiskasvatukseen, nuorisotyöhön sekä aikuis- kuin vanhustyöhönkin. Eri ryhmien kanssa voidaan keskittyä esimerkiksi johonkin tiettyyn, ikäryhmälle ominaiseen aihealueeseen. Työntekijätkin korostivat kohderyhmän huomioimista ja lapsille suunnattujen tilojen toivottiin olevan sellaisia, että lapsella on mahdollisuus päästä helposti kokeilemaan, haistelemaan, kuuntelemaan, katselemaan ja maistelemaan. Pienten lasten kanssa voidaan keskittyä lastenkulttuuriin, nuoret taas voivat esitellä toisilleen kotimaansa nuorisokulttuuriin liittyviä asioita ja niin edelleen. Nuorisopsykologian tutkimusten mukaan asenteiden muuttaminen pelkän tiedon lisäämisellä on lähes mahdotonta. Myönteisen ajattelun kehittyminen vaatii tunteita, tekemistä sekä omakohtaista kokemista. Erityisesti nuorille tulisi tarjota lisää mahdollisuuksia positiivisen vuorovaikutuksen luomiseen maahanmuuttajanuorten kanssa. (Idstam & Nenonen 1998, 51.)

Menetelmälle nähtiin tarvetta avoimen päiväkodin toimintaympäristössä, sillä maahanmuuttajien kotoutumisessa auttaminen on yksi avoimen päiväkodin tärkeimpiä tehtäviä monikulttuurisia perheitä ajatellen. Työntekijöiden mukaan tilat olivat hieno lisä avoimen päiväkodin toimintaan ja niiden kautta voitiin saada aktivoitua asiakkaita toimimaan yhteistyössä keskenään. Menetelmän toimivuus perustui suurella määrällä sen universaalisuuteen; aistit ovat kansainvälisiä, niillä ei ole kielimuuria, ja se sopii kaikenikäisille. Moniaistiset menetelmät olivat jokseenkin tuttuja työntekijöille entuudestaan ja kokemuksen perusteella ne todettiin toimiviksi varhaiskasvatustyössä. Menetelmän toimivuutta erityisesti varhaiskasvatuksessa perusteltiin sillä, että lapset ovat hyvin avoimia kaikenlaisille viesteille eri aistien kautta. Kaikki ihmiset, niin aikuiset kuin lapsetkin toimivat aistien varassa ja niiden kautta hahmotamme ympäröivää maailmaa ja itseämme suhteessa siihen ja toisiin ihmisiin. Sen lisäksi, että menetelmän katsottiin toimivan sekä oman kulttuurin tukemisen että kansainvälisyyskasvatuksen näkökulmasta, todettiin sen olevan hauska ja mielekäs myös lasten mielestä.

Monikulttuurisuuskasvatuksen yhdistäminen elämyksellisiin menetelmiin on koettu myönteisenä monessa suhteessa. EU:n rasisminvastaisen teemavuoden kokeiluprojektit kouluissa ja oppilaitoksissa osoittavat muun muassa, että maahanmuuttajalasten itsetunto vahvistui projektien vaikutuksesta. Kulttuurien kohdatessa yhteisymmärrys lisääntyi ja myönteiset asenteet vieraita kulttuureja kohtaan voimistuivat koulu yhteisöissä. Kouluissa jaettiin tietoa eri kulttuureista elämyksellisten menetelmien avulla ja oppilaiden lisäksi myös heidän vanhempansa

pääsivät osallistumaan toimintaan. Eräessä koulussa toteutettiin Vaskikellon avoimeen päiväkotiin kokeilemaamme menetelmään verrattavissa oleva projekti. Espoolaisessa Päiväkehrän koulussa järjestettiin erilaisia työpajoja, joissa tutustuttiin yhdessä tekemällä yhden maan kulttuuriin kerrallaan. Lisäksi kouluun pystytettiin basaari, jossa oli eksoottisten ruokien tori sekä muutamien eri kulttuurien teltat. (Hakuri 1998, 56-61.)

Maahanmuuttajan kotoutumisen kannalta on tärkeää, että hänelle luodaan mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen. Multisensoriset menetelmät korostavat osallisuutta ja multisensoristen tilojen kautta lisätään vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa. Uskomme, että tiloissa tuotetut elämykset, kokemukset, vuorovaikutus sekä itseilmaisun mahdollisuus, antavat maahanmuuttajalle vahvistusta sekä yksilönä että yhteiskunnan jäsenenä.

9.4 Avoimen päiväkodin mahdollisuudet ja haasteet menetelmän näkökulmasta

Avoim päiväkoti toiminta-areenana luo toiminnalle sekä mahdollisuuksia että rajoitteita. Koska osallistuminen avoimen päiväkodin toimintaan on asiakkaille vapaaehtoista ja usein satunnaistakin, ei etukäteen voida ennakoida asiakasmääriä tai esimerkiksi sitä, millaisista taustoista asiakkaat tulevat. Tämä rajoittaa jossain määrin toiminnan järjestämistä tai vähintäänkin asettaa sille erityisehtoja. Jos verrataan avointa päivähoitoa niin sanottuun normaaliin päiväkotiin, on suurin ero ehkä siinä, että lapsia ei ainoastaan tuoda päiväkotiin, vaan avoimessa päiväkodissa vanhemmat myös jäävät sinne lastensa kanssa. Näin ollen toimintaa järjestettäessä tavoitetaan lasten lisäksi myös heidän vanhempansa. Avoimessa päiväkodissa vanhemmat saavat yhdessä lastensa kanssa tutustua siellä tarjottavaan toimintaan ja tämän kautta saada yhteisiä elämyksiä ja kokemuksia. Tiloissa lasten ja vanhempien välille syntyi runsaasti keskinäistä vuorovaikutusta yhdessä näkemisen ja kokemisen myötä. Uskoaksemme tämä vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä suhdetta ja on lapsen kehityksen kannalta myönteistä.

Multisensoristen tilojen näkökulmasta pidämme hyvänä asiana sitä, että lasten ohella myös heidän vanhempansa pääsivät tutustumaan tiloihin. Jos pohdimme tilojen suunnittelua ja toteutusta, emme tiedä, miten menetelmän asiakaslähtöisyys olisi toteutunut perinteisessä päiväkodissa. Vanhempien mahdollisuudet osallistua suunnittelupalaveriin, materiaalin hankintaan sekä tilojen rakentamiseen olisivat todennäköisesti olleet vielä pienemmät, ottaen huomioon, että useimmat päiväkotiin lapsensa tuovat ovat joko työelämässä tai opiskelevat. Toisaalta niin sanottujen ”suljettujen päiväkotien” asiakkaat ovat vakituudessa asiakassuhteessa päiväkotiin, joten heidän tavoittamisensa on vaivattomampaa kuin avoimessa päiväkodissa.

Varhaiskasvatuksen yhdistäminen moniaistisiin menetelmiin on mielestämme erittäin suositeltavaa. Tämä kävi ilmi myös asiakkaiden ja työntekijöiden palautteesta. Lapset ovat luonnostaan hyvin avoimia uusille asioille ja heille aistien kautta oppiminen on luonnollista. Lapset haistelevat ja kokeilevat automaattisesti esineitä ja he tekevätkin havaintojaan aisteja hyvin vapaasti apuna käyttäen. Multisensorisissa tiloissa vieraili lapsia yhdessä vanhempiensa kanssa sekä lapsiryhmiä Kaivokselan päiväkodista. Vanhempiensa kanssa vierailleet lapset tutustuivat tilaan vanhempiensa kanssa asioita tutkien ja aistien, kun taas päiväkodista saapuneet lapsiryhmät tukeutuivat enemmän meidän opastukseen ja ohjaamiseen.

Avoimen päiväkodin työntekijät kertoivat itsellään heränneen halun jatkaa samanlaisella tavalla toteutettuja teema-päiviä. He uskoivat myös, että tulevaisuudessa suunnitteluun ja toteutukseen saadaan lisää asiakkaita mukaan, koska se on jo toteutettu kertaalleen. Koska tilat koettiin hyvin positiivisina kokemuksina erilaisiin kulttuureihin tutustumisessa, laskivat ne väistämättä kynnystä tutustua edelleen uusiin kulttuureihin.

9.5 Tilojen toteutus ja yhteistyö

Sekä työntekijät, asiakkaat että me tutkimuksen toteuttajat olimme yhtä mieltä siitä, että tilat olivat kokonaisuudessaan onnistuneet hyvin ja huoneet oli toteutettu huolella. Opiskelijoiden rooli nähtiin merkittävänä. Opiskelijoiden roolin korostuminen tilojen luomisessa nähtiin positiivisena, sillä tämä mahdollisti sen, ettei työntekijöiden työpanos tilojen toteuttamisessa noussut kohtuuttoman suureksi, mutta toisaalta heillä oli mahdollisuus tarjota asiakkailleen uusia elämyksiä kulttuurivaihdon merkeissä. Asiakkaiden osallisuutta ajatellen, tilojen luominen ei ehkä onnistunut alkuperäisen idean mukaan, mutta sen nähtiin johtuvan lähinnä avoimen päiväkodin luonteesta; asiakkaiden osallistuminen on täysin vapaaehtoista, eikä etukäteen ole mahdollista tietää ketkä asiakkaita tulevat paikalle. Jos opinnäytetyön tekijät olisivat samanaikaisesti suorittaneet esimerkiksi työssäoppimisjaksoaan kyseisessä päiväkodissa, olisi asiakasperheiden rekrytointi ollut helpompaa. Työntekijät kertoivat teemahuoneista tulleen jälkikäteen paljon positiivista palautetta asiakkailta ja lapset olivat muistelleet erillisiä esineitä tiloissa vierailuidensa jälkeen. Koska useampi opiskelija työskenteli Vaskikellon avoimessa päiväkodissa samanaikaisesti monikulttuurisiin aiheisiin liittyen, pidettiin Suomi -teeman toteuttamista hyvänä asiana.

Yhteistyö opiskelijoiden (opinnäytetyöntekijöiden), asiakasperheiden ja avoimen päiväkodin henkilökunnan välillä koettiin olosuhteet huomioon ottaen riittävänä ja melko toimivana. Aikaa suunnittelulle asiakkaiden, työntekijöiden ja opiskelijoiden välillä olisi voinut olla enemmän. Myös tiedonkulku olisi voinut toimia paremmin, mutta siihen nähtiin vaikuttaneen muun muassa aikataulun kiireellisyys sekä se tosiasia, että kyseessä oli pilotti ja kokemusta vastaavanlaisten tapahtumien järjestämisestä ei meillä ollut entuudestaan. Eräs työntekijä

toivoi, että opiskelijoilla olisi ollut enemmän aikaa osallistuvien perheiden ”haalimiseen” ja hän kokikin, että nyt se jäi ehkä liiaksi työntekijöiden varaan. Toinen vastaajista taas olisi korostanut enemmän juuri työntekijöiden roolia asiakkaiden mukaan houkuttelemisessa, paitsi jos opiskelijat olisivat olleet kyseisessä paikassa itse suorittamassa harjoitteluaan. Yksi vastaajista totesi, että yhteistyö perheiden kanssa ei olisi oikeastaan voinut toimia kovin paljon paremmin avoimessa päiväkodissa, sillä perheiden tulemistä ja menemistä ei voida ennustaa etukäteen.

Kaikki projektiin osallistuneet toivoivat, että tilat olisivat auki pidemmän aikaa, jotta niistä hyötyisivät mahdollisimman monet; avoimen päiväkodin asiakaskunta käy päiväkodissa satunnaisesti ja yhden päivän aikana vain osa asiakkaista ehtii tutustumaan tilaan. Yksi työntekijöistä ehdotti, että jatkossa multisensorista monikulttuurista menetelmää voitaisiin kehittää niin, että tarvikkeista olisi saatavilla erilaisia valmiita settejä, joita voisi muutamaksi päiväksi tilata päiväkotiin tai kouluun. Niiden tulisi olla selkeästi pakattuja ja merkattuja, jotta opettajat pystyisivät itse ohjeiden mukaan kokoamaan tilan. Jokin taho voisi kuljettaa materiaalin paikan päälle ja hakea myöhemmin sen pois.

Vaskikellon avoimessa päiväkodissa toteutettiin saman kevään aikana useampia monikulttuurisuuteen liittyviä opinnäytetöitä, joten päiväkodin sisällä käytiin pienimuotoista keskustelua siitä, oliko yhtäaikaisia projekteja hieman liikaa. Kyseinen päiväkotiki ei halua profiloitua varsinaisesti monikulttuuriseksi päiväkodiksi vaan on avoin kaikille asiakkaille. Työntekijät pohtivatkin, että on vaarana, että jotkut kantasuomalaiset asiakkaat tulkitsevat asian niin, että eri kulttuureista tulevia asiakkaita huomioidaan ja kohdellaan jotenkin erityisesti.

10 POHDINTA

Tässä luvussa suoritamme poikkileikkauksen läpikäymäämme prosessiin ja pohdimme miten sen eri vaiheet toteutuivat. Tarkastelemme myös asettamiimme tavoitteita ja niiden toteutumista. Koska opinnäytetyö on sen tekijöille merkittävä oppimiskokemus, olemmekin reflektoineet omaa oppimistamme ja ammatillista kasvuamme tässä luvussa. Olemme lisäksi pohtineet, mitä kannattaa ottaa huomioon, kun kyseistä menetelmää sovelletaan jatkossa. Olemme tehneet myös joitain kehittämis- sekä jatkotutkimusehdotuksia, joita voidaan kokeilla jatkossa, kun menetelmää sovelletaan muiden toimesta.

10.1 Prosessiarviointi

Päädyimme tekemään opinnäytetyömme Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeeseen kiinnostuksestamme monikulttuurista työtä sekä varhaiskasvatusta kohtaan. Hanke toimintamuotoineen oli meille entuudestaan vieras, joten meillä ei juuri ollut ennako-odotuksia tulevasta prosessista. Lähdimme työstämään opinnäytetyömme toiminnallista osuutta ikään kuin tyhjästä, mutta melko pian meille alkoi muodostua käsitys siitä mihin olimme ryhtyneet. Myös perehtyminen hankkeessa aiemmin tuotettuihin materiaaleihin, esimerkiksi esitteisiin, valokuviin ja raportteihin, selkeytti käsitystämme multisensorisen tilan luonteesta. Keskustelut ohjaajamme kanssa sekä muiden opiskelijoiden kokemusten kuuleminen edesauttoivat toiminnan suunnittelua sekä antoivat ideoita siitä, mistä lähteä liikkeelle ja millaisia tekijöitä meidän tulisi tilan toteutuksessa ottaa huomioon. Tilan toteuttaminen ja yhteistyön muodostaminen asiakkaiden kanssa tuntui prosessin alkuvaiheessa melko haastavalta. Molempien opinnäytetyöntekijöiden suhtautuminen oppimiseen ja opiskeluun ylipäättänsä on analyyttisen kriittinen, joten luonnollisesti opinnäytetyökin näyttäytyi aluksi vaikeasti tartuttavalta ja herätti monenlaisia tuntemuksia ja kysymyksiä.

Toiminnallisen osuuden alkuvaiheessa suunnittelu- ja yhteistyö Vaskikellon avoimen päiväkodin henkilökunnan kanssa oli oleellinen osa opinnäytetyöprosessiamme. Meidän tuli kartoittaa millaiset tilat olisi hyödynnettävissä sekä millaista materiaalia avoimessa päiväkodissa olisi jo valmiina saatavilla. Lisäksi meidän tuli selvittää millaisella rahallisilla resursseilla meidän tulisi toimia ja minkälaisia hankintoja olisi syytä tehdä. Hankintojen tuli olla käyttökelpoisia itse tilojen toteuttamista ajatellen, mutta mielellään myös sellaisia, joita hanke voisi myöhemmässäkään yhteydessä hyödyntää.

Yhteistyö eri tahojen kanssa sujui mielestämme hyvin käytettävissä olevaan aikaan nähden. Vieläkin tiiviimmällä yhteistyöllä olisi saattanut saada hedelmällisemmän pohjan toteutukselle, mutta koimme yhteistyön kuitenkin onnistuneen hyvin. Myös henkilökunta piti yhteistyötä

toimivana. Avoimen päiväkodin henkilökunta sai aktivoitua kohtuullisesti asiakkaita toteutukseen sekä markkinoitua tilaa muille kävijöille. Koimme yhteistyön avoimen päiväkodin henkilökunnan sekä maahanmuuttajakoordinaattorin kanssa myös eräänlaisena verkostoitumisena ja se toi oman lisäarvonsa opinnäytetyöprosessiin.

Jo ensimmäinen tilan toteuttamiskerta onnistui hyvin ja saimme asiakkailta positiivista palautetta. Oman reflektoinnin kautta voimme kuitenkin todeta, että ensimmäisen ja viimeisen toteutuskerran välillä oli selkeitä eroja. Ensimmäinen kerta meni paljolti pilotin omaisesti tiloja kokeillen sekä tekniikkaan tutustuen. Vaikka mieliala Suomi-teeman jälkeen olikin positiivisen tyytyväinen, oli kokeilulla ja jännityksellä oma vaikutuksensa toteutukseen. Seuraavilla kerroilla pystyimme jo rennommin keskittymään itse rakentamiseen sekä siihen, mikä tilan rakentamisessa on oleellista. Emme jännittäneet enää lopputulosta niin paljon, vaan pystyimme olemaan enemmän läsnä asiakkaille sekä keskittymään tehokkaammin vuorovaikutukseen niin rakentamassa olleiden henkilöiden kuin vierailijoidenkin kanssa. Myös visuaalisesti tila oli mielestämme näyttävämpi prosessin edetessä. Kuitenkin oli osittain sattumasta kiinnimillaista materiaalia asiakkaat tilaan toivat ja lisäksi omat verkostot sekä muut resurssit saanelivat pitkälti sen, mitä itse pystyimme tilaan hankkimaan. Tiloja analysoituamme huomasimme kuitenkin sen tosiasian, että oma luovuus sekä tilan ja materiaalien hyödyntäminen kehittyivät aina paremmalle tasolle. Myös itsevarmuus ja luotto omiin kykyihin sekä tekemisen tasoon kasvoivat toimintakertojen mukana.

Käyttämämme aineistonkeruumenetelmät olivat mielestämme toimivia, ja koska tarkastelun kohteena oli itse metodin toimivuus, niin erityisesti havainnointi tuntui luonnolliselta keinolta kerätä aineistoa. Menetelmänä havainnointi oli onnistunut ratkaisu jo senkin puolesta, että meitä oli kaksi henkilöä sitä tekemässä. Emme jakaneet itsellemme rooleja, vaan toimimme molemmat tavalla, joka tuntui luonnolliselta itsellemme. Usein havaintomme olivat samankaltaisia ja toisinaan pienen keskustelun jälkeen osasimme molemmat kiinnittää huomioita meidän mielestämme tärkeisiin seikkoihin. Pääsääntöisesti kiinnitimme erityistä huomiota asiakkaiden spontaaneihin reaktioihin, yhteistyön toimivuuteen, asiakkaiden kiinnostuksenkohteisiin sekä lasten käyttäytymiseen.

Jälkeenpäin voimme todeta, että olisimme voineet kerätä aineistoa hieman enemmänkin. Toisaalta aineisto tuotti hyvin samankaltaisia tuloksia keskenään ja saavutti näin ollen saturaatiopisteensä. Saimme mielestämme varsin luotettavan tuloksen metodin käyttökelpoisuudesta. Lukumääräisesti aineistoa ei kuitenkaan ole paljon ja jossain määrin se hankaloitti analyysivaihetta. Henkilökunnalle teetetystä kyselystä saimme mielenkiintoisia kehitysehdotuksia ja kyselylomakkeille tehdyn sisällönanalyysin jälkeen tulokset vahvistivat omia havaintojamme metodin toimivuudesta. Sekä asiakaskyselyt, henkilökunnalle teetetyt kyselyt että omat havaintomme olivat yllättävän samankaltaisia keskenään ja ne muodostivat metodin

toimivuudesta hyvin selkeään kokonaisuuden. Samanlaiset teemat nousivat useasti esiin palautteissa.

Tutkimuksen tulosten ja johtopäätösten argumentointi teorialla oli sikäli hieman haastavaa, ettei teoriaa tutkittavasta ilmiöstä ollut kovin paljon saatavilla. Mielestämme kuitenkin onnistuimme suhteellisen hyvin aikaan saamaan dialogia olemassa olevan teorian sekä tulosten välille. Teoria tuki käytännön kokemuksesta nousseita tuloksia ja vastaavasti aineistosta saadut tulokset vahvistivat niitä näkemyksiä, joita olimme luoneet teorian pohjalta jo ennen aineiston tulkintaa.

Tutkimustuloksista ei noussut esiin varsinaisesti mitään yllättävää tai sellaista, mitä emme olisi etukäteen osanneet odottaa. Mielenkiintoista oli kuitenkin huomata, miten hyvin multisensorisuus menetelmänä toteutti niin oman kulttuurin tukemisen kuin kansainvälisyyskasvatuksenkin tavoitteita. Kansainvälisyyskasvatuksen näkökulmasta menetelmän toimivuus perustui asenteisiin vaikuttamiseen, ei välttämättä niinkään tiedon lisäämiseen. Vaikka lisääntyvän tiedon kautta toki voidaan hälventää ennakkoluuloja ja - asenteita, on tässä menetelmässä kuitenkin pääpaino ihmisten välisessä kohtaamisessa ja kohtaamisten kautta syntyvässä vuorovaikutuksessa. Tilojen avulla voidaan oppia tapakulttuuriin liittyviä pieniä asioita ja tutustua esimerkiksi vieraan kulttuurin ääni- tai makumaailmaan rajallisissa puitteissa, mutta uskoaksemme todellinen oppiminen ja kansainvälisyyteen kasvaminen mahdollistuu vasta sitten, kun tapahtuu todellista kohtaamista ihmisten välillä. Tällä tarkoitamme halua oppia ymmärtämään ja tuntemaan erilaisia ihmisiä ja aidon vuorovaikutuksen muodostamista eri kulttuuri- en edustajien välillä. Mielestämme tilat luovat erinomaiset puitteet tällaiselle kohtaamiselle ja niiden pohjalta syntyvä keskustelu voi toimia johdattajana laajemmalle kansainvälisyyskasvatukselliselle toiminnalle.

10.2 Tavoitteiden toteutuminen

Opinnäytetyöprosessimme alkuvaiheessa asettamamme tavoitteet ovat toteutuneet kiitettävästi. Onnistuimme toteuttamaan kolme multisensorista tilaa yhteistyössä Vaskikellon avoimen päiväkodin kanssa kevään 2009 aikana. Vaikka aikataulu oli tiukka, eteni prosessi suunnitelmien mukaan. Tilat onnistuivat mielestämme hyvin ja asiakaslähtöisyys toteutui kohtuullisen hyvin. Onnistuimme saamaan kokoon tutkimuksemme kannalta tarpeellisen määrän aineistoa, jonka pohjalta olemme pyrkinneet vastaamaan ennalta asettamaamme tutkimuskysymykseen.

Tavoitteena oli myös kerätä tietoa menetelmästä Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeelle. Uskomme, että havainnoistamme sekä keräämästämme palautteesta on noussut esiin sellaista tietoa, jota voidaan hyödyntää hankkeen sisällä kehiteltäessä menetelmää jatkossa.

Toivomme kokemuksemme sekä tämän opinnäytetyöraportin myös osaltaan hyödyttävän monikulttuurisesta työstä sekä elämyksellisistä ja luovista menetelmistä kiinnostuneita.

Koska opinnäytetyömme oli toiminnallinen projekti, sisälsi se monenlaisia osa-alueita, jotka tukivat ammatillista kasvuamme sekä edistivät osaamistamme. Tilojen suunnittelu ja toteutus edellyttivät toimimista erilaisten ihmisten kanssa ja tämän kautta pääsimme vahvistamaan ja kehittämään omia vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojamme. Prosessi kokonaisuudessaan antoi meille arvokasta kokemusta tapahtuman järjestämisestä, organisoinnista, suunnittelusta sekä markkinoinnista. Hankkeessa toimimisen myötä saimme myös kokemusta ja ammatillista osaamista projektiluontoisesta työskentelystä ja tutustuimmekin varsin kattavasti sen eri osa-alueisiin. Prosessi on antanut kokemusta toiminnallisista menetelmistä ja koemme, että ohjaustaitomme ovat kehittyneet tämän kokemuksen myötä. Lisäksi olemme saaneet myös arvokasta pääomaa kulttuurintuntemuksen saralta opinnäytetyömme avulla. Kerromme laajemmin omasta oppimisestamme luvussa ”Oma oppimisprosessi”.

10.3 Oma oppimisprosessi

Kun tarkastelemme opinnäytetyötä kokonaisuutena, on prosessi opettanut meille paljon. Omaa oppimista on toisinaan vaikea havaita ja usein ihminen tulee tietoiseksi oppimistuloksistaan vasta ajan kuluessa. Myös meille kehityksemme on konkretisoitunut selvemmin vasta nyt raportoinnin loppuvaiheessa.

Ajan kuluessa olemme oppineet hahmottamaan prosessia ja sen rakennetta. Aluksi koko opinnäytetyöprosessi tuntui vaikealta hahmottaa ja etenimmekin vaihe vaiheelta, sen enempää ajattelematta seuraavaa. Nyt jälkeinpäin tarkasteltuna huomaamme, miten asiat ovat edenneet loogisesti ja palapeli on valmistunut pikku hiljaa, pala palalta. Prosessin myötä olemme oppineet tutkimuksen tekemisestä; tutkimusmenetelmistä ja aineiston analyysistä. Aikaisemmin emme ole joutuneet tekemään tutkimusta tässä mittakaavassa ja siihen liittyvät menetelmät ja käsitteet ovatkin jääneet varsin vieraisiksi. Koska opinnäytetyömme on osa suurempaa hanketta, olemme samalla saaneet kokemusta projektityöstä ja projektissa toimimisesta. Emme ole ainoastaan tehneet omaa työtämme, vaan samalla päässeet tutustumaan muuhun hanketoimintaan.

Multisensoristen tilojen toteuttaminen on antanut meille mahdollisuuden tutustua luoviin työmenetelmiin. Tätä pidämme erittäin hyvänä asiana, sillä niiden kautta olemme saaneet uutta näkökulmaa sosiaalialan työkenttään. Kokemuksen kautta olemme saaneet varmuutta toiminnan järjestämiseen ja ohjaamiseen. Lisäksi olemme saaneet arvokasta tietoa jo pelkästään monikulttuurisesta multisensorisesta menetelmästä. Teoriaan perehtyminen ja sen soveltaminen opinnäytetyössämme on puolestaan opettanut uusia asioita kansainvälisyyskasvatuk-

sesta ja muista käsittelemistämme teoreettisista käsitteistä. Yhteiskuntamme rakenne monimuotoistuu jatkuvasti, joten on tärkeää osata toimia erilaisten ihmisten kanssa. Opinnäytetyömme kautta saimme lisää kokemusta maahanmuuttajien kanssa toimimisesta ja monikulttuurisuustyöstä. Maahanmuuttajien lisäksi teimme yhteistyötä monien muiden tahojen kanssa, mikä osaltaan on kehittänyt ja vahvistanut vuorovaikutustaitojamme.

Ennen kaikkea olemme oppineet tiedostamaan omia vahvuuksiamme sekä heikkouksiamme. Prosessin eri vaiheet ovat opettaneet, millä osa-alueilla olemme vahvoilla ja missä on vielä parantamisen varaa. Itsetutkiskelun kautta on mahdollista kehittää itseään tietoisesti ja olemme pyrkineet ottamaan uudet, toisinaan vaikealtakin tuntuneet haasteet vastaan avoimesti, ymmärtäen, että niiden kautta mahdollistuu kehittyminen ja kasvaminen. Ammatillinen varmuus on kasvanut sitä mukaa, kun haasteista ja uusista tilanteista on selvitty. Koska erityisesti opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden aikataulu oli melko joustamaton, olemme toisinaan joutuneet tekemään nopeita ratkaisuja ja johtopäätöksiä. Jälkeenpäin tarkasteltuna tämä on ollut hyvä asia, sillä koemme, että juuri tässä asiassa meillä onkin ollut kehittämisen varaa. Aikataulu, uudet haasteet sekä tapahtumien ennakoimattomuus ovat selvästi kasvattaneet stressinsietokykyämme. Uskomme, että tulevaisuudessa heittäytyminen uusiin tilanteisiin on tämän kokemuksen johdosta helpompaa.

Koska opinnäytetyömme on parityö, olemme joutuneet luopumaan yksilötyöskentelylle ominaisesta ajattelutavasta, jota ohjaavat yksilön henkilökohtaiset näkemykset ja tulkintatavat. Parin kanssa työskenneltäessä on otettava huomioon myös toisen ajatukset, mielipiteet ja ehdotukset. Parityöskentely on opettanut meille kompromissien tekoa sekä joustavuutta. Koemme, että toisinaan on varsin terveellistä osata luopua omista näkemyksistä ja pohtia asioita itselleen ehkä aivan vieraastakin näkökulmasta. Punnitsemalla ja yhdistämällä erilaisia näkökantoja, on mahdollista luoda jotain sellaista, mikä ei yksin välttämättä onnistuisi. Prosessi on myös kehittänyt kriittistä ajatteluamme, joka tosin on ollut mielestämme melko vahvaa jo aikaisemminkin. Kriittisyys ei liity ainoastaan ulkopuolisiin asioihin, vaan se koskee myös omaa itseä. Itsekriittisyyden kautta olemme pyrkineet parantamaan omaa suoritustamme ja sitä kautta koko toimintaa.

Sen lisäksi, mitä olemme oppineet itsestämme, hanketyöskentelystä, opinnäytetyöprosessiin kuuluvista osa-alueista sekä muista edellä mainitsemistamme seikoista, olemme oppineet myös aivan konkreettisia pieniä asioita. Nyt tiedämme esimerkiksi millaisia hiekkalajeja on kaupasta saatavilla, minkälaisia etnisiä kauppoja löytyy Helsingin Hämeentielle, kuinka projektoria käytetään tai paljon tavaraa mahtuu kerrallaan Ford-henkilöautoon. Olemme myös avoimen päiväkodin asiakkaiden kautta oppineet uusia asioita muun muassa Intiasta, Algeriasta kuten omasta kotimaastammekin. Lisäksi toinen meistä pääsi vahvistamaan arabiankielentaitojaan, yrittäessään löytää yhteistä kommunikointitapaa Algeriasta kotoisin olevan asia-

kasäidin kanssa. Olemme entistä viisaampia, kun seuraavalla kerralla lähdemme toteuttamaan vastaavanlaisia aistihuoneita; tiedämme, kuinka kannattaa toimia ja paljon aikaa sekä muita resursseja tarvitaan.

10.4 Kehittämis- ja jatkotutkimusehdotuksia

Multisensoristen monikulttuuristen tilojen toteuttamiseen keskittynyt projekti on ollut monella tapaa opettavainen prosessi. Tapahtuman järjestämisen lisäksi olemme saaneet arvokasta tietoa menetelmästä, sen toimivuudesta sekä ennen kaikkea niistä seikoista, jotka kaipaavat vielä kehittämistä ja huolellisempaa tutkiskelua. Prosessin edetessä kiinnitimme huomiota erilaisiin menetelmän kannalta merkityksellisiin seikkoihin, jotka huomioonottamalla voidaan tehokkaammin hyödyntää multisensoristen tilojen käyttöä avoimessa päiväkodissa. Prosessissa esiin tulleet huomiot ja kehitysehdotukset ovat mielestämme käyttökelpoisia myös muissa toimintaympäristöissä.

Toiminnan suunnitteluvaiheessa on tärkeää tutustua etukäteen toimintaympäristöön ja sen luomiin mahdollisuuksiin ja puitteisiin. Tärkeintä on selvittää toimintaympäristön asiakaskunta; keitä ovat asiakkaat, kuinka suuri asiakaskunta on ja millaisia mahdollisia erityisryhmiä asiakkaisiin kuuluu. Ympäristön ja asiakkaiden lisäksi olennaista on selvittää onko menetelmälle todella tarvetta, kysyntää ja kiinnostusta kyseisessä paikassa ja varmistaa, että kaikki osapuolet todella tietävät menetelmän tarkoituksesta eli siitä, mihin sillä pyritään. Koska multisensorista monikulttuurista ympäristöä voidaan lähestyä esimerkiksi oman kulttuurin tukemisen tai kansainvälisyyskasvatuksen näkökulmasta, olisi hyvä pohtia etukäteen, kumpaa näistä näkökulmista korostetaan vai ovatko molemmat lähestymistavat yhtäläisesti otettu huomioon.

Toimittaessa yhdessä eri tahojen kanssa nousee toimiva vuorovaikutus keskeiseen asemaan. Jos vuorovaikutus on puutteellista tai muuten heikosti toimivaa, vaikuttaa se väistämättä yhteisymmärrykseen, jonka puute taas saattaa aiheuttaa epätietoisuutta prosessin eri vaiheissa. Avoin kommunikointi ja vuorovaikutus helpottavat käytännöntyön toteuttamista ja edistävät toiminnan sujuvuutta. Tilaa suunnitellessa on tärkeää rajata toiminta niin, että hyvissä ajoin on tiedossa, luodaanko kokonainen multisensorinen huone vai onko kysymys pienempi-muotoisesta ”matkalaukkuversiosta”, joka voidaan toteuttaa esimerkiksi osaan huonetta. Jos kysymyksessä on kokonainen huone, tulisi tilan olla avoinna mahdollisuuksien mukaan useamman päivän. Monikulttuurisen multisensorisen huoneen luominen, suunnitteluineen, materiaalin hankintoineen ja rakentamiseen on usein melkoisen työmäärän takana, joten on sääli, jos sitä ei hyödynnetä tarkoituksenmukaisesti.

Prosessiin lähdeettäessä olisi hyvä varmistaa, että mukana olevat osapuolet ovat oikeasti sitoutuneita työskentelemään yhteisen asian hyväksi. Erityisesti materiaalin hankinta ja tilan konkreettinen luominen vaativat useamman ihmisen panosta, ja etenkin tiukan aikataulun ollessa kyseessä, ei epätietoisuudelle vastuunjaossa ole sijaa. Lisäksi aikataulu kannattaa ottaa huomioon; tilan rakentaminen saattaa viedä aikaa, etenkin jos vastaavanlaisesta toiminnasta ei ole aiempaa kokemusta. Omalla kohdallamme, kahden ensimmäisen tilan luomisessa esiintyi aikataulullisia ongelmia siinä mielessä, että materiaalin paikoilleen saamiseen varattu aika ei ollut riittävä.

Oman kokemuksemme vahvistukseksi tuli useammasta asiakaspalautteesta esille, että tiloihin kaivataan kyseisen kulttuurin edustajia esittelemään omaa tapakulttuuriaan ja kertomaan kulttuurinsa ominaispiirteistä omin sanoin. Jos kysymyksessä on vieras kulttuuri, on luonnollisinta, että ”asiantuntijana” tilassa on ihminen, jolla on omakohtaista kokemusta esillä olevasta maasta ja kulttuurista.

Jatkoa ajatellen monikulttuurista multisensorista tilaa voisi kokeilla toteuttaa niin, että rajaisi sen koskemaan jonkin tietyn kulttuurin pienempää osa-aluetta. Esimerkiksi Lähi-itä teema on kattavuudessaan niin laaja, että sitä voisi esitellä useammankin näkökulman kautta. Riippuen myös siitä millaisessa toimintaympäristössä tilaa rakennetaan, voisi sen toteuttaa jonkin alakulttuurin piiristä. Esimerkiksi nuorisotilalla voisi rakentaa tietyn maan nuorisokulttuuria kuvastavan tilan tai päiväkodissa voisi keskittyä selkeästi lastenkulttuuriin. Toisaalta tällainen alakulttuuriin keskittyminen luo omat haasteensa muun muassa materiaalin saatavuuteen liittyvissä asioissa ja luonnollisesti se vaatii myös asiakkailta aktiivista osallistumista.

Opinnäytetyömme oli pilotinomainen kokeilu avoimen päiväkodin toimintaympäristössä ja keskityimme siinä toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja palautteen keräämiseen. Multisensorista monikulttuurista tilaa ja sen vaikuttavuutta voisi lähteä jatkossa tutkimaan myös uusien näkökulmien kautta. Esimerkiksi tutkimuksen rajaaminen siihen, mitä toimintaan osallistuvat maahanmuuttaja-asiakkaat kokevat prosessin aikana, aina suunnitteluvaiheesta tilan valmistumiseen saakka, voisi antaa kattavaa informaatiota tilan vaikuttavuudesta oman kulttuurin tukemisen näkökulmasta. Maahanmuuttaja-asiakkaita voisi haastatella syvällisemmin ja käyttää tulkia apuna tarpeen niin vaatiessa.

Pohdinnoissamme on noussut esiin ajatus tilojen funktiosta nimenomaan keskustelun herättäjänä ja kulttuurivaihtoon tähtäävän toiminnan käynnistäjänä. Toimintaympäristössä, jossa on paljon eri kulttuureista tulevia maahanmuuttajia sekä suomalaisia asiakkaita, voitaisiin yhden kulttuurin teemahuoneen pohjalta järjestää esimerkiksi keskustelutilaisuus, jossa asiakkailla olisi mahdollisuus keskustella ja kysyä kyseisen kulttuurin edustajilta yksityiskohtaisemmin itseään kiinnostavia asioita ja aistihuoneen herättämiä kysymyksiä. Maahanmuuttajat saisivat

tällöin mahdollisuuden kertoa omasta kulttuuristaan ja tavoistaan sekä oikaista mahdollisia ennakkoluuloja tai -olettamuksia. Tilaisuus voisi perustua myös toimintaan, jossa yhdessä tekemisen kautta voitaisiin kokeilla kulttuurien tapoja esimerkiksi ruoanvalmistuksen tai käsityöiden merkeissä.

11 LOPUKSI

Ihmisen oikeus itsensä ja kulttuurinsa toteuttamiseen voidaan laskea yksilön perusoikeuksiin. Kotimaansa taakseen jättäneen perusta uudessa asuinmaassa lepää pitkälti hänen muistojensa, arvojensa, tapojensa, uskomustensa - toisin sanoen hänen kulttuurinsa harteilla. Ihminen on tullut osaksi kulttuuriaan ja kulttuuri osaksi häntä. Näitä kahta ei tulisi erottaa vaan kulttuurit tulisi nähdä voimavaroina, uusien ajatusten luojina ja rikkauten tuojina. Me kaikki yhdessä olemme tämän maailman kansalaisia ja meillä on runsaasti opittavaa toinen toisiltamme. Tukemalla yksilöiden kulttuuria ja osoittamalla kiinnostusta erilaisia asioita ja tapoja kohtaan voidaan oppia myös itsestä uusia asioita. Aito vuorovaikutus on kaksisuuntaista ja siinä mahdollistuu molemminpuolinen oppiminen sekä ymmärrys.

Globalissa maailmassa ihmiset ja erilaiset kulttuurit elävät ja sekoittuvat keskenään. On tärkeää osata ymmärtää erilaisia tapoja sekä näkemyksiä ja ennen kaikkea pyrkiä näkemään niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä. Ei ole yhtä absoluuttista totuutta oikeasta ja väärästä tavasta toimia, vaan on erilaisia tapoja, jotka aktualisoituvat eri ajassa ja paikassa. Kansainvälisyyskasvatus ennen kaikkea asenteiden muokkaajana ja suvaitsevaisuuden lisääjänä on erittäin merkityksellistä työtä. Siihen panostamalla ja sen erilaisia työmuotoja kehittämällä voidaan oikeasti vaikuttaa asenteisiin ja antaa ihmisille mahdollisuuksia aitoihin kohtaamisiin toinen toistensa kanssa.

Multisensorisuus on ihmiselle luontaista, sillä ihminen havainnoi ympäristöään nimenomaan aistiensa avulla. Kielitaidon merkitys pienenee, kun vuorovaikutus ja oppiminen perustuvat aistien kautta kokemiseen ja yhdessä tekemiseen. Luovuuden ja itseilmaisun avulla on mahdollista rikkoa rajoja ja ennakkoluuloja. Aistien avoimuudella voidaan löytää uusia näkökulmia ja ymmärtää asioita uudella tavalla. Luovat menetelmät tuovat sosiaalialan ammattityön kenttään uusia ulottuvuuksia, joiden kautta voidaan vaikuttaa positiivisella tavalla niin yksittäisen ihmisen kuin ihmisryhmänkin hyvinvointiin.

Lopuksi haluamme vielä lainata yhtä empirismin esi-isää, englantilaista filosofia, Francis Baconia, jonka ajatuksessa kiteytyy hyvin se viesti, jota osaltamme haluamme olla levittämässä tässä maailmassa, jonka perusolemus loppujen lopuksi on kaiken olevaisen ykseys.

”Osoittamalla kunnioitusta ja lempeyttä muukalaisia kohtaan ihminen todistaa olevansa maailmanmies; hänen sydämensä ei ole muista irrotettu saari vaan kansoja yhdistävää mannermaata.”

(Francis Bacon 1561-1626)

LÄHTEET

Ala-Opas, T. & Sirkkola, M. (toim.). 2006. Sosiokulttuurinen multisensorinen työ - kokemuksia vammaistyöstä. HAMK Julkaisut. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Grönfors, M. 2001. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalla. Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hakuri, K. 1998. Yhdessä maailmalla: Elämyksellistä oppimista. Teoksessa Rytmejä ja rajankäyntiä. Kokemuksia monikulttuurikasvatuksesta koulujen ja oppilaitosten arkipäivässä. Muukkonen, M. (toim.). Helsinki: Hakapaino Oy.

Hiller-Ikonen, A. 1999. Laadullinen sisällön analyysi. Tuumasta tekstiksi. Perusopas seminaari- ja opinnäytetyön tekijälle. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos.
<http://www.uta.fi/laitokset/hoito/wwwoppimateriaali/luku5f.html>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Idstam, S. & Nenonen, P. 1998. Musiikki kulttuurien välisenä siltana. Teoksessa Rytmejä ja rajankäyntiä. Kokemuksia monikulttuurikasvatuksesta koulujen ja oppilaitosten arkipäivässä. Muukkonen, M. (toim.). Helsinki: Hakapaino Oy.

Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.) 2003. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva: WS Bookwell Oy.

Kansainvälisyyskasvatus.net. Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry. Viitattu 16.9.2009.
<http://www.kansainvalisyyskasvatus.net/esittely>

Kulttuurikasvatus. Kansainvälisyyskasvatus.net. Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry. Viitattu 15.9.2009. <http://www.kansainvalisyyskasvatus.net/esittely/kulttuurikasvatus>

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9.4.1999/493. Oikeusministeriö. Finlex. Viitattu 28.8.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990493>

Laurea Fakta 2009-2010. Opas Laurean opiskelijoille sekä henkilökunnalle. Vantaa: Laurea ammattikorkeakoulu.

Lehtonen, M. & Löytty (toim.). O. 2003. Erilaisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Monikulttuurinen multisensorinen keskus - projektisuunnitelma. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Monikulttuurinen multisensorinen tila - hanke. Tilannekatsaus. 2008. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Monikulttuurinen varhaiskasvatus - pääkaupunkiseudun toimintamalli. MONIKU -sosiaalinen vahvistaminen pääkaupunkiseudun monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa v. 2005 - 2007.
http://www.socca.fi/moniku/aineistoja/toimintamalli_2008.pdf

Muukkonen, M. (toim.). Opetushallitus. 1998. Rytmejä ja rajankäyntiä. Kokemuksia monikulttuurikasvatuksesta koulujen ja oppilaitosten arkipäivässä. Helsinki: Hakapaino Oy.

Myllymäki, T. (toim.). 2004. Pallo haltuun. Kansainvälisyyskasvatus Suomessa. Lahti: Esa Print Oy.

- Opetusministeriö. Kansainvälisten asiain sihteeristö. 2006. Kansainvälisyyskasvatus 2010. Ehdotus kansalliseksi kansainvälisyyskasvatuksen toimenpideohjelmaksi.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm_26_tr04.pdf?lang=fi
- Paavola, H. 2007. Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Helsinki: Yliopistopaino.
<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/6108/monikult.pdf?sequence=1>
- Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY.
- Pietilä, H. 2003. Mikä meitä yhdistää. Ihmisyys ja perusarvot. PS-kustannus. Juva: WS Bookwell Oy.
- Pitkänen, P. (toim.).1997. Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O. 2005. Suomalainen vieraskrja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino.
- Selvinen, S. Multisensoriset tilat ja välineet kuntoutuksen tukena. Julkaistu Fysioterapia-lehdessä 7/2008. Viitattu 14.9.2009.
http://nuuksiontaika.fi/lisatiedot/Multisensoriset_tilat_ja_valineet_kuntoutuksen_tukena.pdf
- Selvinen, S. Multisensorinen toiminta; Käsitteiden määrittelyä. Multisensorinen työ. Viitattu 14.9.2009.
http://nuuksiontaika.fi/lisatiedot/Multisensorinen_toiminta_kasitteet.pdf
- Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1995. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjapaino West Point Oy.
- Stuart, H. 2003. Monikulttuurisuus. Teoksessa: Erilaisuus. Lehtonen. M. & Löytty, O. (toim.). Jyväskylällä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Vantaan kaupunki. Päivähoito. 2009. Viitattu 10.8.2009
http://www.vantaa.fi/i_perusdokumentti.asp?path=1;220;2417;76128;76201
- Vantaa - kokonainen maailma. Vantaan Monikulttuurisuusohjelma 2009-2012. Vantaan kaupungin paino 2009.
- Tiikkainen, R. 2008. Luentomateriaali. Projektityö. Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Toukoma, P. 2000. Monikulttuurisuus. Suvaitsevaisuus Länsi-Euroopassa. Artikkelikokoelma. Viitattu. 13.6.2009. <http://www.lyseo.edu.ouka.fi/suvaitsevaisuus/suvaitse/monikult.html>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylällä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalla. Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). Jyväskylällä: Gummerus Kirjapaino Oy.

LIITTEET

Liite 1 Suomi-tilan mainos

TERVETULOA

Vaskikellon avoimeen päiväkotiin

To 2.4.2009
moniaistilliseen
Suomi-tilaan

näe, tunne, kuule, haista, maista
suomalaista kulttuuria

Avoinna koko päivän!

Liite 2 Lähi-itä-tilan mainos

أهلاً وسهلاً!

TERVETULOAA!
WELCOME!

Tule aistimaan arabialaista
mystiikkaa, itämaisia
rytmejä, kiehtovia tuoksuja
ja eksoottisia makuja... Tunne
Saharan lämmin hiekka ja
aavikon tuulet...

Pe 17.4.2009

moniaistinen Algeria/Lähi-
itä tila

Vaskikellon avoimessa
päiväkodissa

Klo

Liite 3 Intia-tilan mainos

Intia

Welcome!
Tervetuloa!
moniaistiseen
Intia-tilaan
Vaskikellon avoimeen
päiväkotiin
Ke 29.4.2009

Liite 4 Palautelomake asiakkaille

Multisensorinen tila

Palautelomake

Multisensory room

1. Mitä ajatuksia tila sinussa herätti?
2. Miten näet multisensorisen tilan käytön metodina kulttuuri- /kansainvälisyyskasvatuksessa?
3. Mitä muuta olisit tilalta toivonut?
4. Mitä tarkoitusta tällaisen tilan käyttö menetelmänä palvelee/ Mihin sillä pyritään mielestäsi vaikuttamaan?
5. Ovatko moniaistiset menetelmät toimivia?
6. Opitko uusia asioita omasta tai muiden kulttuurista?
7. Saitko uusia ajatuksia kulttuurien kohtaamisesta?

Liite 5 Palautelomake työntekijöille

Multisensorinen tila
Multisensory room

Kysely-/palautelomake

1. Miten näet multisensoristen tilojen onnistuneen kokonaisuudessaan Vaskikellon avoimessa päiväkodissa?

2. Miten näet multisensorisen tilan käytön menetelmänä kulttuuri-/kansainvälisyyskasvatuksessa?

3. Mitä tarkoitusta tällaisen tilan käyttö menetelmänä palvelee/ Mihin sillä pyritään mielestäsi vaikuttamaan?

4. Onko mielestäsi multisensoriselle menetelmälle tarvetta avoimen päiväkodin toimintaympäristössä?

5. Ovatko moniaistiset menetelmät mielestäsi toimivia varhaiskasvatustyössä?

6. Miten menetelmää voisi kehittää jatkoa ajatellen?

7. Saitko uusia ajatuksia kulttuurien kohtaamisesta?

8. Oliko mielestäsi yhteistyö opiskelijoiden (opinnäytetyöntekijöiden), perheiden ja avoimen päiväkodin työntekijöiden välillä toimivaa/riittävää?

9. Muuta palautetta?